

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
9 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV.

Blaj 6 Ianuarie 1905.

Numărul 1.

Invitare de abonament.

Rogăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentele de pe anii trecuți, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toți se binevoiască a-și renoua abonamentele pe anul 1905 cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg

6 „ pe o jumătate de an

3 „ pe un pătrar de an.

Administrațiunea.

SACRA FAMES.

(=) Iarăș ne-au sosit sfintele sărbători, ca să aducă bucurie, și mângâiere în sufletele noastre măhnite. De astă dată, mai mult ca ori când simțim efectul lor binefăcător, ca un balsam vindecător asupra ranelor, cari ne dor.

De mult nu am pomenit atâta mizerie, de mult nu ne-a pus mizeria aceasta pe gânduri mai serioase, ca tocmai astăzi.

Un preot de al nostru, ne povestește mai zilele trecute despre starea economică a poporenilor lui. Poporul e mai sărac ca ori când. Cei mai mulți mănâncă de vre-o câteva luni numai mămăligă goală și azi-mâne nu le mai ajunge nici de mămăligă. Și iarna e încă în deplină putere; brațele lor nu sunt de lipsă încă o bună bucată de vreme, pentru muncă. Ce vor mânca ei până în primăvară? Măcar ei, căci vitele și le-au dat pe nimica, să nu le piară de foame, pe cap.

Zi de zi sosesc din satele învecinate, și chiar din depărtări mai mari, oameni voinici, cu fața lăngedă și posomorită; ei cerșesc o bucată de pâine, că n'au mâncat de două trei zile. În alte ocazii nu ai da crezământ acestor oameni, acum însă e de ajuns să arunci o privire asupra lor și înțelegi din fața lor chinută, din glasul lor, care li-se

oprește în gât, că bieții oameni, ori cât de rușine le-ar fi, sunt necesitați să cerșească o bucată de pâine, căci foamea — *sacra fames* — îi mână dela spate, ca pe o turmă lihnită și delăsată.

Oficianții dela postă, la cari se fac însinuările pentru cererea pasaportului în străinătate, spun, că nu trece zi, în care să nu se facă măcar o însinuare. Să duc bieții oamenii noștri, își părăsesc vetrele și țara și o ieau pribegi peste țări și mări, către America, unde îi așteaptă o muncă de animal și o concurență ne mai pomenită.

Mai zilele trecute, am cetit scrisoarea unui părinte către copilul său, elev al gimnaziului nostru. Îi scria bătrânul, să-și vadă de lucru băiatul, să facă ce va face, și să rămână pe sărbători la Blaj; așa să nu vină, căci n'are ce să-i dea de mâncare, abia de le ajunge lor...

Sărbătoarea Crăciunului, simbolul dragostei dumnezeiești față de neamul pământesc, să ne fie și nouă un imbold mai puternic, de a nu trece cu vederea lipsele mari și arzătoare ale semenilor noștri și de a-i ajuta din prisosul nostru, după putință.

Reuniunea femeilor de aici d. e. a luat în Dumineca trecută hotărîrea de a nu ținea în anul acesta balul obicinuit, ci de a circula o listă pentru ajutorarea băieților mai săraci dela școlile noastre cu bani și cu îmbrăcăminte. În două zile s'au colectat ceva peste 200 coroane și Miercuri sara am avut bucuria de a asista la distribuirea acestor obiecte, în lața băieților rupți și cu ghetele sparte. Acest exemplu ar trebui urmat în toate satele românești, inițiindu-se colecte de contribuiri cât de modeste pentru ajutorarea măcar în parte a celor lipsiți. Balurile și petrecerile cari costă atâtea parale, s'ar putea substitui în anul acesta prin colecte în senzul amintit. Contribuenții să solvească măcar taxa de intrare a balului; economisează prin aceasta celelalte cheltueli mari ale petrecerii, și au mângâierea de a fi contribuit la alinarea mizeriei care bântue cu ne-

îndurare în pături estinse ale poporului nostru muncitor.

E adevărat că poporul, din a cărui sudoare trăim în urma urmei cu toții, ar fi îndreptățit să-i întindem mâna de ajutor, acum, când mizeria cea mai neagră îl amenință. E îndreptățirea firească a turmei cuvântătoare față de conducătorii ei, când în alte ocazii ne place așa de mult a ne gira de conducători ai lui, și a ne face treaptă de înălțare și apoteosă din acest titlu.

În România cetim, că vagoane întregi de pâni și de bucate se distribuie între poporul sărac.

Noi nu putem aștepta bunăvoința aceasta din partea guvernului nostru, căci nu prea ne-a desmerdat nici până acum în felul acesta.

Ar trebui însă să înțelegem odată, că pierdem, cea mai binevenită ocaziune de a ne arăta dragostea pentru popor, când nu-i venim în ajutor în lipsa cea mai mare. Ar trebui să înțelegem că ruina economică a poporului este ruina noastră chiar, și că mai mult le-ar ajuta în împrejurările de acum, o acțiune economică comună pentru salvarea lor din mizerie, decât miile de coroane aruncate pentru clădirea unui muzeu etnografic, ori decât frumoasele articole de ziare, în cari ne afirmăm cu toții așa de buni Români, așa de gata de jertfă pentru neam.

„Totul pentru națiune” — să spunem odată cu multă emfană. Acum, că vremile s'au schimbat, și mofetele și-au pierdut lustrul literelor de aur, am fi prea îndestuliți dacă s'ar da pentru „națiune” nu totul, căci vorba este prea mare, ca toate vorbele spuse într'un avânt frumos, dar puțin asemănător realității — ci măcar *ceva*, puțin de tot, dar totuși *ceva*.

În setea noastră după cultură, în alergarea după un titlu sau după un post, ne-am ridicat așa de sus, încât relația firească dintre popor și noi e așa de subțire astăzi, așa de artificială. Ne-am obicinuit a ne provoca la el ca

la o deviză, a purta pe buze numele lui în ori-ce acțiune a noastră. din nefericire, numai pe buze.

În clipe de reculegere sufletească, cum sunt aceste sfinte zile ale sărbătorilor, să recunoaștem acest adevăr dureros, și să nu ne îmbătăm măcar acum cu fraze frumos sunătoare.

Poporul nostru îndură chiar în zilele aceste sfinte mizerie amară și noauă nu ne-a venit în minte să facem măcar ceva pentru a-l ajuta.

Vom face barem în oara a unsprezecea un pas în interesul lui?

Să va vedeă.

Până atunci, iubite cetitorule, nu uita în sara de Crăciun, în cereul fericit și imbelșugat al familiei tale, să gândești la bietii nenorociți, cari abia de mânâncă mămăligă, ori poate nu le-a mai rămas nici pentru aceasta făina, în sara cea sfântă de bucurie, când corurile îngerilor vestesc din slavă nașterea Mântuitorului.

La situația politică. „Libertatea” din Orăștie spune în numărul din urmă, că nu manifestăm nici o atitudine în chestia activității parlamentare. Dacă tocmai doresc părerea noastră în acest punct repetăm, nu știu pentru a câta oară: *Nam fost din capul locului aderenți intrasigenți ai pasivității. Dupăce însă s'a decretat, am acceptat-o întocmai, și acesta este motivul pentru care am reprobat pășirea d-lui Vlad illo tempore. Acum că sântem, pareni-se, pe calea a aveă un conclud pentru activitate, îl vom accepta cu cea mai mare bucurie. Vorba e să fie numai hotărîre obligătoare și unanimă, ca să nu ne risipim iar cu făina orbului.*

Criza ministerială în România. Firul telegrafic ne aduce știrea, că dl D. Sturdza a depus mandatul primit de a forma noul minister. În consfătuirea frunțașilor liberali, ținută Luni sara, dl D. Sturdza a comunicat, că a declarat M. S. Sale Regelui, că nu poate să stea mai departe în fruntea guvernului. Dimisiunea guvernului a rămas deci irevocabilă și Regele a primit dimisiunea guvernului.

Luni seara la orele 7 a fost chemat în audiență fostul ministru prezident Theodor Rosetti.

La orele 8 seara, după-ce dl Rosetti a părăsit palatul, a fost primit în audiență dl Gr. G. Cantacuzino, șeful partidului conservator, care a părăsit palatul la orele 10 și 1/4 seara.

Dl Gr. G. Cantacuzino, însărcinat cu formarea cabinetului, a compus următoarea listă: Cantacuzino, președinte și interne, generalul Manu, războiu, Tache Ionescu, finanțe, generalul Iacob Lahovari, externe, Ioan Lahovari, domenii, I. C. Grădișteanu, lucrările publice, Bădărău, justiție, M. Vlădescu, culte și instrucțiunea publică.

REVISTE.

Ungaria. Toate eforturile opoziției de a înduplecă pe Tisza să nu disolve dieta au fost zădărnice. Disolvarea dietei, în starea de clex în care ne aflăm iarăși, strigă opoziționalii e anti-constituțională, cu toate aceste Regele însuși a disolvato la 4 Ian. prin un mesaj regal. — Mesajul s'a cetit în palatul regal din Buda. Opoziționalii nu au fost de față când s'a cetit mesajul. Lipsa lor s'a observat. — Cei mai mulți dintre deputați au și plecat pe la cercurile lor se agite și să cerșească. — Lupta la alegeri va fi cu atât mai crâncenă cu cât toate partidele opoziționale au fasonat la olaltă.

Războiul ruso-japonez. *Port-Arturul a capitulat.* Aceasta e una din cele mai senzaționale știri ce vin de pe câmpul de luptă. Această întăritură, cum poate în anele luptelor de până acum nu să pomeneste să mai fi fost, — după atâta groază de sânge a căzut în mâinile vitezei armate a Japoniei în 2. c. Vitejia, desfășurată de o parte pentru apărare, iar de alta pentru cucerirea cu ori-ce preț a fortăreții, a pus în uimire întreagă lumea. Micii viteji galbeni au stăruit, sub zidurile străjuite de bravura nemai pomenită a Rușilor dârzi și neîngăduitori în fața morții ploate de sus, unsprezece luni de-arândul. Au căzut, ingropați de ruini și sfârticați de trăsnetele gloanțelor de tun, la 50 de mii. Cei din cetate cărmuiți de mintea vitează și trează a lui Stössel, și indemnăți la luptă de primejdia ce le sta în coaste, au ținut lupta și apărarea cu aleasă vitejie: au perit partea cea mai mare, dar pomenirea le va trăi vecinic în țara pentru care s'au luptat. În urmă învingerea s'a plecat steagul la picioarele celor cu mai multă stăruință și cu mai multă dreptate în lupta ce-au pornit-o. Și cei, ce cu atâta fanfară și gălăgie lăudăroasă ș'au urnit oțelul armelor din nemărginita împărăție a țarilor, au cerșit eșire slobodă din cetate dela neamul urgisit și nemernic al oamenilor galbeni la față. — Stoessel, cel mai viteaz între Muscali, o plecat steagul. Condițiile de capitulare le-au primit amândouă părțile. Nogi, comandantul trupelor japoneze, a conces lui Stoessel, pe lângă cuvânt de onoare că nu va mai lua parte la luptă, eșire liberă și înarmată din cetate; asemenea și ofițerilor și oficialilor orașului. Toți ostașii is considerați de prinsoneri: cei sănătoși în număr de 5000 sunt transportați în Japonia, iar cei răniți rămân în Port-Artur sub grija medi-

cilor ruși. Rușii is îndatorați să depărteze toate minele ascunse.

Antecedentele capitularii fortăreții au fost următoarele: Înainte de anul nou Stöessel nici nu gândeă să-și plece steagul. În zilele din urmă însă, în urma bombardării neîntrerupte din partea Japonezilor cari ocupasera cele mai însemnate întărituri, garnizoana a început a se împușină în număr. O boală năpraznică a făcut nedestoinici de luptă mii de ostași. Din douăzeci de mii, cincisprezece erau în spitale. Boabele japoneze însă primejdiau ori ce colț, cădeau ploaie peste oraș. Ostașii din spitale îngroziți își părăsiau, târându-se, paturile și eșiau pe strade de frica morții sub ruine. Hrana și munițiunile erau pe sfârșite. Japonezii cuprindeau întărituri după întărituri. Celor din cetate nu le rămânea decât sau să moară până la unul, sau să se predeie. Și s'au predat. Când Stöessel a spus comandaților rămași în viață că trebuie să-și plece steagul, toți au rupt în hohot de plâns. Au aruncat mai întâiu în aer întăriturile rămase și naile din port, și apoi au trimis crainic de supunere lui Nogi.

CORRESPONDINȚE.

Un apel.

Fraților preoți din vicariatul Rodnei!

Iubiților mei Frați! Abia am trecut peste sfințirea Bisericii din Rebrîșoara, de unde voi Fraților — ați putut aveă bune impresii, despre dispoziția sufletească a poporului meu, și iată vă surprind cu o veste! Pe ziua de 4 Decembrie a. c. am publicat adunare de popor generală. La câteva zile după publicare, mi-s'a insinuat prin poporeni de ai mei, cumcă doi indivizi fac oare care mișcare secretă în Parochiă pentru micșorarea stolelor, cari în raport cu greutatea administrării acestei Parochii sunt cele mai modeste în vicariat.

Un trăsnet dacă ar fi căzut lângă mine nu mi-ar fi sgduit trupul în așa măsură, ca aceasta veste; cum să poate aceasta? cugetam eu. Pe acest popor, odinioară atât de învrăbit cu preoții săi anteriori, încât sunt pline archivele diecesane de acte de procese din Rebrîșoara, l'am ținut timp de 16 ani în ordine, în pace, în unire și am efeptuit în mijlocul lui lucruri grele, fără a mi să face nici când nici cea mai mică observațiune — cum aceasta schimbare momentană? să fie oare poporul meu nerecunoscător pentru jertfele mele și spiritali și materiali? Dar pare că cineva îmi șoptea: o mână mârșavă este la mijloc!

Și în adevăr, o plânsoare s'a înaintat la oficiul vicarial. Îndată ce însă mi-s'a împărtășit plânsoarea, m'am chiarificat și m'am liniștit, am găsit în ea lucruri cari nu mă confundă, ci mă ridică. La prima ochire am văzut subscrieri falze. Poporeni cari știu scrie, aveau cruce înaintea numelui. Cât ce au prins de veste poporeni, cete, veniau la mine cu întrebarea, oare blăstămații

acea nu m'au iscălit și pe mine? Mulți au pretins în fața martorilor tragerea la răspundere și pedepsirea acelor, cari iau subscris. M'am convins dar îndată: că este o mârșevenie tendențioasă cu scop de a-mi detrage din numele meu preoțesc.

Modul, cum s'a făcut această mișcare trasă de păr, persoanele folosite de unealtă, și conexiunea lor familiară, pe cum și alte experiențe a le mele și lucruri de antecedentă, mă silesc a-mi legă presupunerea de anumiți indivizi externi, indivizi, cari de mult încearcă rolul de a influența directiva tuturor lucrurilor bisericesti din Vicariat.

Acești oameni, cari ca și niște călăi tentează de astădată a pune funia în grumazii mei, de să va putea — fie și fără de vină — mâne poimâne vor putea tentă a pune funia și în grumazii altor preoți din vicariat, cari nu vor fi în grația și pe placul lor.

Să vă fie ochii în patru Fraților!

În interesul Parohiei mele, care are trebuință încă multă vreme de pace și unire pentru suportarea greutăților sale și mai ales în interesul tuturor preoților din vicariat am apelat la auctoritatea oficiului vicarial, în contra acestui atac infam și malițios.

Rebrișoara 19/XII. 994.

Anton Precup
preot.

Redacția dozește

☞ **Sărbători fericite!** ☞

tuturor colaboratorilor și cetitorilor nostri.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Biserica gr.-cat. arsă din Câmpeni, a primit urm. toarele daruri, dela I. *Georgiu Gestea*, și soția sa *Rachila* parochieni gr.-cat. din Câmpeni o evanghelie legată în lux în valoare de 80 cor. 2. *Simion Bobariu*, și soția sa *Maria* gr.-cat. din Câmpeni, un apostolieriu și octoich în valoare de 17 cor. 3. „*Reuniunea de pastrare și împrumuturi*“ din Ilva-mare, suma de 27 cor. 80 fil. Marinimoșilor și piilor donatori, *demi de imitat* în numele amintitei biserice, li să aduce calduroasă mulțămintă. Tot odată, cu recunoștință se aduce mulțămintă confrăților din Bistra, cari îndată după înfioratorul desastru, ni-au împrumutat cu bunăvoință, toate utensilele necesare la cultul divin. Dumnezeu le răsplătească tuturor! Câmpeni la 18 Dec. 1904. *Petru Simu*, preot.

Serbările Imaculatei. Ni se comunică din Mărămurăș, că acolo Serbările iubilare ale Imaculatei în vicariatul din Maramureș s'au serbat cu mare pietate. Mai ales a fost frumoase serbările din parohia Sigetului.

în a cărei biserică în 18, 19, 20 și 21 Dec. s'au făcut rugăciuni pie, sau cântat Paraclisul Preacuratei și s'au marturisit și cuminecat sute de inși. În toate parochiile s'au ținut predici și s'au îndemnat credincioșii a onora din tot sufletul pre Preacurata Fecioara Maica noastră cea bună și îndurătoare din Ceriu. În Maramurăș în genere este lațit cultul Preac. Vergurei Maria. De aici foarte mulți credincioși peregrină la Mănăstirea dela Bieșad. Acum se zidește Mănăstire nouă la Moiseiu — unde a residiat cândva și episcopul român al Maramureșului, și se sperează că preste câțiva ani Mănăstirea dela Moiseiu va deveni un loc plăcut și dorit de peregrinaj pentru întreg poporul român din Maramureș.

Din Archidieceză. *Ioan Cimonea*, adm. parochial în Chibulcut (distr. Catina) a fost dispus adm. parochial în Cașolt (distr. Sibiu) *Avram Vlad*, preot disponibil a fost dispus adm. parochial în Abruș cu filia Pancea (distr. D.-Sân-Martin).

Festivitate de Crăciun. Ni se scrie din Tohanul-vechiu, azi la 1 Ianuarie n. începând dela 2 oare p. m. s'a petrecut în sala festivă a scoalei, noastre fostă granițarească de prezent comunală o frumoasă festivitate scolară la care a participat un prea frumos public dimpreună cu tinerimea scolară din loc. Acesta este deja al 2-lea an decând sa introdus și la noi frumosul obicei de a să împărți între scolari daruri — haine, încălțăminte de Crăciun, spre marea mângăiere a copiilor lipsiți și a întregii obște. S'au întreprins anume colecte publice între locuitorii de acasă la cari s'au alăturat unele oferte și dela frați de ai noștri din străinătate și așa s'a adunat o sumă de peste 100 cor. pentru anul acesta. Senatul scolar și corpul învățătoresc au ales apoi pe cei mai miseri scolari pentru cari s'au procurat diferite hăinuțe, rocuri, pantaloni, rochițe, încălțăminte etc. cari s'au împărțit astăzi elevilor. Festivitatea o a deschis dl paroch *Moise Brumboiu*, ca președintele Senatului scol. prin o frumoasă vorbire adresată tutur celor de față, despre iubirea creștinească, care este mama binefacerei. A' urmat apoi o mică producțiune din partea scolarilor mai mari, șori anume 2 cântări, o colindă un dialog și o declamațiune, cari toate au fost alese pentru asemenea ocaziune și predate cu multă istețime. Producțiunea s'a încheiat prin câteva cuvinte bine potrivite adresate publicului de dl *Dumitru Pap*, învățător dirigent, după cari s'a început împărțirea obiectelor, sortate pentru unul fiecare dintre acei 45 elevi. Împărțirea obiectelor au făcut-o emișii Senatului școlar, anume dnii: *Dumitru Pap*, *Haral. Ungur* și *Beni Clococcean* în prezența întregului public. Pe peretele din frunte sta tabloul nemuritorului Baron Urs — procurat în vara anului trecut — care pareă surizând de cele ce i-se petrecea dinainte... Este foarte frumos acest obicei, introdus de factorii competenți ai școalei noastre, și ar fi de dorit, să se continue în toți anii. Precum mi-s'a spus din oferte benevole, s'a colectat azi pentru anul viitor, dela cei ce au participat la festivitate 12 cor. Între honorațorii am văzut și pe dl *Dr. Gheorghe Stoian. Un asistent.*

Anunț muzical. Subsemnatul imi iau voie a aduce la cunoștință corurilor vocale, că voi pune în curând sub presă, un nou op muzical intitulat „*Romana*“ cadril național cântat, compus din melodii populare din dans cu text potrivit. Melodiile cari sunt culese și textul scris de *Iacob Mureșian* — Tatăl, și puse pre note de *Ștefan Emilian*, le-am armonizat pentru cor de 4 voci bărbătești, cu soli și cor mut. Acest op, ce se

estinde pre 26 pagini, va costa 4 coroane. Cei ce doresc a avea acest op sunt rugați a se adresa la autor, în Ticvanul-Mare u. p. Oravicza-Kákova Krassó-Szörény m. Iuliu Birou, învățător.

Avis Acțiunile Nrii 709—718, 767—770 și 776—781 semnate la „*Ulpiana*“ institutul de credit în Grădiște, în lipsa solvirei totale prin aceasta se declară de anulate în înțelesul §. 8 din statutele institutului. *Diracțiunea.*

Dare de samă. Pentru școala din San-jacobul de câmpie au incurs următoarele obiecte: *Ioan Hațegan*, protopop în Cojocna 2 cor. *Mihail Ilies*, paroch în Aiton 1 cor. *Aurel Poruț*, paroh în Desmir 3 cor. *Vasiliu Hopârtean*, paroh în Gadalın 2 cor. *Ioan Sinteu*, administrator în Gothaza 60 fil. *Ioan Petean*, paroh în Corpadia 1 cor. *Dionisiu Morariu*, paroh în Juriul de câmpie 80 fil. *Ioan Blaga*, paroh în Ghirișul-rom. 40 fil. *Aurel Pop*, paroh în Jucul-de-sus 50 fil. *Ioan Schiop*, paroh în Ghiuifalău 20 fil. *Traian Hadarean*, paroh în V. Cămăraș 50 fil. *Aurel Poruț*, paroh în Redin 40 fil. *Carpati Elemér* inv. de stat în Cianul-mare 1 cor. *Apati Domokos*, sergent de giandarmerie în Cian 1 cor. *Bertolon Iozsef*, subnotar în Cianul-mare 3 cor. *Gregoriu Pop*, notar cercual în Cianul mare 10 cor. *Iulius Socol*, preot în Cianul mare 2 cor. *Andrasi Sándor*, conducător fundurei în penziune 4 cor. *Ozv. Faragó Jozsefné*, Sâniacobul de câmpie 3 cor. *Andrasi Jenő*, jurist din Sâniacob de câmpie 2 cor. *Mádlı János*, tist de curte 2 cor. *Roznian Jacob*, neguțător în Sâniacob 4 cor. *Sebesi Istvan*, arendaș în Sâniacob 3 cor. *Kis István és neje*, arendaș în Sâniacob 3 cor. *Hari Balint*, proprietar în Beul de câmpie 2 cor. *Luca Denes*, inv. în Beul de câmpie 1 cor. *Iulin Vlása*, proprietar în Ciudiul de câmpie 2 cor. *Georgiu Vlása*, proprietar 1 cor. *Petru Iustian*, inv. în Tothaza 1 cor. *Ilisie Moga*, proprietar în Frata 2 cor. *Gozonian Ferencz*, arendaș în Sâniacob 2 cor. *Gregorie Avram*, neguțător în Frata de câmpie 1 cor. Institutul de credit „*Arieșana*“ din Turda 20 cor. Totodată se aduce mulțămintă publică Spec-tabilului Domn *Dr. Gheorghe Popescu*, avocat în Turda, pentru ofertul de 32 cor. făcut pe seama bisericii, cari bani ca spese procesuali ale bisericii, a binevoit a le ierta. Pentru acestea marinimoase oferturi, și prin aceasta să exprimă marinimoșilor donatori sincere mulțăminte și răsplătire cerească. Sâniacobul de câmpie la 17 dec. 1904. Al Prea On. Redacțiunii, cu deosebită stimă *Curatorul bisericesc.*

Mulțămintă. Escalenția Sa Preasfintitul Archiepiscop și Metropolit *Dr. Victor Mihalyi* s'a îndurat a dărui școalei noastre gr.-cat. 50 coroane din cassa proprie pentru mobiliariul acelei școale, pentru care don senatul școlastic gr.-cat. al acelei școale să simte îndatorat și pe cale ziaristică ai aduce mulțămintă înaltului Prelat, cerându-i dela Dumnezeu ani mulți fericiti și răsplată cerească. Murăș-Dateș 21/12 1904. în numele senatului școlastic gr.-cat. *Basiliiu Angel* paroch gr.-cat. preș. sen.

Pentru Internatul Vancean de fetițe. au contribuit I. Copăcean Șomfalau și G. Boet Cârța câte 16 cor. 20 fil., M. Moldovan Comițig A. Vieiu Nirășteu, G. Mieu Alecus, S. Rus Tur. St. Pop Blaj, I. Băgăian Blaj, A. Ciura Blaj, I. Popa Blaj, I. Maior Aiud, V. Călugăr Crăciunel și T. Dușa Pătrângeni câte 10 cor. 80 fil., S. Obris Armeni și M. Dascal Cetate de baltă câte 21 cor. 60 fil., Fl. Petran Almașul mare 12 cor. 96 fil., I. Raț Filpiș 15 cor. 12 fil., A. Valea S. Martin 37 cor. 80 fil., E. Șancu Cuteius și I. Socol Lăscud câte 8 cor. 10 fil., I. Deac Roșia 5 cor. 40 fil., V. Suciu Căpuș 13 cor. 50 fil.,

Cetiți!

— BEN HUR —

Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8° 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „Unirii.“

I. Br. Mica Blaj 4 cor. 32 fil., laolalta 299 cor. 70 fil.

Conferențele meseriașilor. Duminică în 1 Ianuar a avut loc în Localul Societății meseriașilor a treia conferință. Dl profesor Al. Ciura a vorbit despre volumul de novele alui Ioan Popovici-Bănățanul: „Din viața meseriașilor“, voind să atragă atențiunea meseriașilor noștri, asupra unei bune lecturi cu subiecte luate din traiul și lumea lor, ne prezintă cuprinsul novelei „In lume.“ Limbajul ușor și curgător în care și-a făcut dl conferențiar expunerile au interesat mult pe cei de față. De astă dată au fost și dame. Tinerii sodali I. Coroiu și G. Pușcă, au declamat cu succes poezii din Coșbuc și Speranță. Proxima conferință va fi după Crăciun.

Răscumpărarea felicitărilor. Am primit drept preț de răscumpărare pentru felicitările de s. sărbători: *Ioan V. Rusu*, canonic 20 cor. (10 cor. pentru masa studenților, 10 cor. pentru fondul subsidiar), *Dr. Iacob Radu*, vicar Hațeg 20 cor. pentru masa studenților și *George Vlassa*, capelan militar Eger 10 cor. pentru fondul subsidiar.

Daruri de Crăciun pentru copiii săraci din Blaj. Frumosul obicei de a veni în ajutorul celor goi și săraci, introdus de Reuniunea femeilor române din loc, s'a continuat și în ast an. Comitetul Reuniunii femeilor, având în vedere mizeria anului acestuia a adus hotărârea, ca în locul cheltuelilor împreunate cu aranjarea unui bal să contribuie la ajutorarea băieților săraci și în scopul acesta să colecteze și dela alții. Hotărârea aceasta de adevărată caritate, și-a avut succesul dorit. Doamnele Livia Domșa și Elena Trifan au colectat 208 cor. iar Societatea meseriașilor a contribuit cu 50 coroane în total 258 coroane. Din suma aceasta s'au cumpărat vestimente. Împărțirea s'a făcut Miercuri în 4 Ianuarie în Casina română. Au fost de față comitetul Reuniunii femeilor române, comitetul Societății meseriașilor, dl canonic Stefan Pop și câțiva profesori, au fost ajutați din cl. I. 8 elevi, din cl. II. 9 elevi, din cl. III. 4, din cl. IV. 2; 5 fetițe și 19 ucenici. Iată numele marinișilor donatori: Elena Nestor a dat 5 cor., Otilia Dr. Negruțiu 5 cor., Cornelia Deac 3 cor., Amalia Grama 2 cor., Aurelia n. Solomon 3 cor., Camila Dr. Pop 4 cor., Ana Szmigelski 3 cor., Cornelia Chirilă 1 cor., Cornelia Maior 3 cor., Ioan F. Negruțiu 10 cor., Aurel C. Domșa 5 cor., Valeria Uilăcan 2 cor. și o jachetă, Leontina Frățilă 2 cor., Maria Marin 1 cor., Matilda Nistor 2 cor. și o jachetă. Rosa Muntean 2 cor. și o jachetă, Rosa Solomon 2 cor., Virginia Chețianu 2 cor., Elena Trifan 2 cor., Livia Domșa 5 cor., Virginia Precup 2 cor., Alexandru Ciura 2 cor., Dr. Ambrosiu Chețianu 2 cor., Ioan Moldovan 2 cor., Victor Mihalyi 50 cor., Ioan M. Moldovan 3 cor., Dr. Solomon 3 cor., Amalia Papiu 2 cor., Roșian 2 cor., Victor Macaveiu 2 cor., Octavian Prie 2 cor., Flaviu C. Domșa 1 cor., N. N. 1 cor., Valeriu Suci 1 cor., Iacob Popa 2 cor., Gavril Pop 2 cor., Dr. A. Bunea 5 cor., Lucreția Domșa 2 cor., Vasile Smigelschi 2 cor., Amalia Smigelschi 2 cor., Simeon Popu Mateiu 5 cor., Dr. Isidor Marcu 4 cor., Pantea 1 cor., N. Popescu 1 cor., I. German 1 cor., Emiliu Viciu 2 cor., Dr. Ioan Rațiu 2 cor., Stefan Pop 3 cor., Alexiu Pop 1 cor., Radu 3 cor., Dr. Maniu 15 cor., Aur. P. Botta 2 cor., Teodor Onișor 1 cor., Georgiu Barbat 4 cor., A. Caliani 2 cor., I. F. Cr. 1 cor., I. Rusu 3 cor., George Mezei 1 cor., Trifan 7 cor., Stupar 20 batiste, Ordace Greg. 1 cor., Mircea Ilie 1 cor., Silv. Nestor 1 cor., Precup G. 2 cor. 10 fil.

Tot cu aceasta ocaziune societatea meseriașilor din Blaj a împărțit 4 premii de 20, 15, 10, și 5 coroane la patru tineri so-

dali români, cari s'a eliberat în anul 1904. Au avut fiecare lucru de probă din maiestria lor. Tinerii premiați sânt: Pantilimon Cimbruș, păpușar în atelierul dlui Mircea, Nicolae Pănzăan, cojocar la dl Vasile Solomon, Rozor Emil, tipograf, la tipografia seminarială și Aurel Băcilă, păpușar la măiestrul Vasile Bindea.

Petreceri. Primitiv invitare la Producțiunea teatrală, împreună cu dans ce o va aranja inteligența din Cetea în 27 Dec. v. 1904 (a treia zi de Crăciun), în localul scoalei. Începutul la 7 oare seara. Se vor preda *Trei Doctori*, comedie într'un act localizată de *Vergina V. Vlaicu*. și *Cinel-Cinel*, comedie într' act de *V. Alexandri*, va mai fi *Tabloul viu și declamări*. După producțiune urmează dans. — Producțiune teatrală: *Inteligența Română* de pe valea Aiudului invită la Producțiunea teatrală împreună cu dans ce se va aranja în 9 Ianuarie st. n. 1905. (a 3-a zi de Crăciun) în salele scoalei gr-cat. din Cacova. Venitul curat e destinat spre scopuri scolastice. Programul va fi: 1. *Dușmanele* de Gheorghe Coșbuc declamată de Dșoara Silvia Fodor. 2. *Nunta Zamfirei* de George Coșbuc declamată de D. Augustin Ocnean. 3. *Idil la țară* comedie într'un act. — *Reuniunea română de cânt și muzică din Lugoj* invită la *Concertul* ce-l va da Vineri în 13 Ianuar st. n. 1905 sub conducerea Dlui dirigent Ioan Vidu în Pavilionul otelului „Concordia.“ — *Inteligența română din Mediaș și jur, cu concursul mai multor învățători invită la Petrecerea* de joc împreună cu reprezentațiune teatrală, ce să aranjează a treia zi de Crăciun, Luni, în 9 Ianuarie n. în sala cea mare a hotelului „Traube“ din Mediaș. Venitul curat este destinat pentru procurarea de cărți pe sama școlarilor mizeri din loc. Se vor preda piezele: 1. *Paraclisierul*, operetă într'un act de V. Alexandri. 2. *Plăeșul satului* monolog de I. Vulcan. Dl. I. Dopp. 3. *Pictorul fără voce* comedie într'un act de V. Alexandri. (?) 4. *Românul* monolog comic de Pascuale, Dl. G. Muntean. 5. *Herșcu Boccegiul* cânticel comic de V. Alexandri.

Industria noastră de casă Dl Dumitru Comșa, profesor în Sibiu, a alcătuit 9 alburi cu modele brodate și țesute, 25 alburi chromolitografiate, o colecție de vechituri și alte câteva obiecte proprii ornamentației țărănești. Aceste obiecte — scriu foile din România — sunt destinate a se oferi Reginei României, Academiei Române și muzeului de artă națională a ministeriului român de instrucție.

Firma românească a Dlui Pascu din Fiume (a se vedea mai jos) poșede toate garanțele unei firme solide și de bun nume. O recomandăm publicului român să o sprijinească cu toată căldura.

Necrolog. *Alexandru Gruțița*, paroch gr-cat. în Asinip, a repausat după un morb greu și scurt, azi la 4 oare p. m. în al 69-lea an al vieții și al fericitei sale căsătorii, fiind împărțit cu Ss. taine.

† *Demetriu Iancu*, paroch gr-cat. în Turdaș, Asesor Consistorial, Notar al Districtului și Forului protopopesc, după un morb greu, împărțit cu ss. sacrameente ale muribunzilor, și-a dat Luni în 2 Ianuarie n. 1905 nobilul său suflet în mâinile Creatorului, fiind în anul al 64-lea al etății și al 30-lea al preoției.

† *Iuliana Săbăduș n. Ignat*, preoatesă în Pănade a încetat din viață în 9 Dec. după un morb îndelungat, fiind împărțită cu ss. sacrameente. În mormântarea s'au făcut în 11 Dec. în Pănade. O deplânge soțul Ioan Săbăduș paroch și fii Victor, Eugenia, Pompei și Veronica.

Odihnească în pace!

A T E N Ţ I U N E !

Guvernul Ungariei a permis acum călătoria prin Bremen. Pașapoartele care sunt făcute pe la Fiume, acelea sunt și prin Bremen valabile.

Cine are voie a călători prin Bremen, acela trebuie negreșit să trimită în Bremen 20 coroane arună.

(1) 1-2

Publicațiune.

Proprietatea bisericii gr-cat. din Tūr, în mărime de 80 jughere catastrali, aflătoare imediat lângă comună, și constatătoare din 60 jughere arător și 20 jughere cosător, având de basă o vale ce își are isvorul în fântâna, de apă sărată a comunei, dela carea nici arândatorul nu e eschis, și de unde în toată Vinerea să pot aduce 5--10 ferii de apă foarte sărată, — să dă în arândă pe termin de 3 eventual 6 ani cu suma de 480 coroane. În anul 1904 pe lângă toată seceta teribilă au avut pe ea pășune destulă 200 oi, și tot odată timp de 3 luni 20 boi ai unor săteni.

Informațiuni mai detaiate să pot primi dela oficiul parochial pe lângă acuderea unei mărci postale de 10 fileri.

Oficiul parochial în conțălegere cu curatoratul bis.

(49) 2 4

Fala fiecărei economie e a avea o cafea bună.

Cafeaua
Kneipp de maltă a lui »Kathreiner«

nar trebui să lipsească, dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucatărie.

o o o

Să se ceară numai în pachete originale cu numele »KATHREINER«.

Rumân. I. B. 1905.

(48) 2-20

Cumpărați

Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

— MOȘ VASILE. —

— poveste de Crăciun. —

Zăpada înghețată scârțâie des supt pașii mărunți ai băieților ce au pornit la colindat odată cu apunerea soarelui, — o roată de sânge ce să sbătea să răzbată prin pânza de purpură de de-asupra Dealului mare; vre-o câteva rotiri încă, — cum s'ar învărti ochiul unui uriaș săgetat de moarte. — și împăratul cu strălucirile-i înghețate nu se mai văzu. — Ceriul senin fumuriu, sta încremenit de-asupra, ca bolta unei biserici uriașe. O boare subțire, care pătrunde până în mădua oaselor Adie, — pare sufletul înghețat al zăpezii. Și totuși mătăhale negre sau albe se ivesc pe drum, clatinându-se parcă, se abat pe la porțițe. I-au îngrijit bine măcuțele pe acasă. Măncările tatii, ori cojocița veche a bunicii s'a înfășurat în jurul trupurilor fragede, și o sforcică ori baieră târcată dela furca mării strâng bine avuțiile călduroase, să nu degere odraslele pe așa pui de ger. Căciuli rotate, albe cu dungii negre unde și unde, țin înmormântate căpșoarele pline de colinde, de urări și de planuri pentru viitorul apropiat: ce să-și cumpere pe atâta creștari ce vor căpăta? Ochii, supt lâna mițioasă, grăiesc de fericiri ideale, negustate încă, iar din obrăjorii înfloriți stă să țighească sângele tinăr, învâpăiat.

La vre-o porțiță, unde știu că sunt câni răi la casă, mai stau de-și togmesc traistele în spate, apoi privesc cu ochii umezi prin crepăturile palantului. Târziu să încumătă să deschidă încet, încet porțița ca și când ar fi să treacă într-o lume necunoscută.

Dar când doi cu doi, ori cei mai mititei și trei-patru laolaltă, — ajung la casa vr'unei rudinii de a lor, dau năvală și încep colindul dela porțiță. — În vre un colț de uliță, unde și unde, micii colindători, cu traistele umflate în spate, stau roată și își numără în palmă creștării. Ochii li-s umezi de bucurie, dar totuș nerăbdarea încă să cetește din ei, pe când se întreabă:

— „Voi unde mai mergeți mă?”

— „La nănașul și apoi la dl învățător și la Petrea Bumbului“. Și cei cari au întrebat, și erau gata să meargă acasă degerați de frig, își aduc aminte de cei pe cari nu i-au colindat încă. Une ori se nasc discuții infocate: La cari au fost și la cari încă nu. Și nerăzbind cu gura, s'apucă și-i numără pe degete.

„Pe Moș Vasile, mă, pe Moș Vasile, ști care ne-a dat anul trecut nuci, l'am uitat“.

Și Moș Vasile ședea departe în capul din jos a satului de cătră lunci. Și treceau prin părae și husdoape și prin uliți strâmte până la casa lude peatră, trainic inchiegată din vremuri bune și norocoase și pentru el. Gardul înalt de nuele din jurul curții în multe locuri se încovoiasă, iar streșina mare era putredă acum. Ograda largă, goală aproape, numai câteva șoproane descoperite își mai spuneau că nu ești pe hotar. Casa însă stă țapănă și acum, și păreții, văruiți de sărbători, sunt albi ca și zăpada din curte.

Afară gerul îngheța răsufierea. Stelele răsăriră multe și strălucitoare, saltându-și luminile de argint. Ochiurile curate de sticlă văd însă mai bine ca de obicei. Și

pe vatră focul să inviorează tot mai mult, și o moleșală plăcută plutește în toată casa, dimpreună cu mirosul ațitător a verzelor din oala mare, pântecoasă, ce ferbe la foc. Moș Vasile, în fruntea mesei cu pipa aprinsă, cu un nepot cu păr balan și cu ochi albaștrii pe genunchi, așteaptă colindătorii. Nepotul i-a colindat în multe rânduri, atâta cât știa el, — privindu-l drept în ochi și măcinând repede, repede:

Pintră meri și pintră peri
Plimbăni-se mari boeri,
Mari boieri cu cail suri
Cu cail suri.

Și avea acum zece creștari dela Moșu, și Moșu tot vrea să-l mai audă încă.

Anica aducea colăcei din cămară, nuci din sac pentru băieți, iar bătrânul umplea diu când în când păhărețul cu rachiu, pentru cei mai mari.

Cum să schimbă lumea asta, Doamne, Doamne! Altă dată cine să pomenească pe masa lui moș Vasile în sara de ajunul Crăciunului vitriol jidovesc? Că era masă mare și întinsă pe vremea asta, și cămile mari pântecoase asudau de proaspete ce erau aduse din pivniță. În păhare vinul vechiu, ca uleiul, scânteia. — Și cât erau atunci, Doamne de vesele inimile!

Moș Vasile se sculă cu grijă, ducând în brațe odrasla ce i-a adormit pe genunchi, să-l pue în pat. Apoi să așeză în preajma focului pe un scaun cu spetează. Ochiul de jar potrivit în gura pipii nu văzu mult, căci în capul bătrânului începură să i-se adune amintirile vremilor apuse. Le vedea pe toate pe toate, ca și când ar veni sfioase înveșmintate în ceață până înaintea lui, iar aci să desvăleau deodată, luminoase și vii. Genele albe să lăsau încet, căci ochii închiși vedeau acum mai bine. Lemnele uscate trăsneau de-asupra jarului mult, inviorat, oala pântecoasă clocotea la foc, împrăștiind mireme ațitătoare. Din când în când ușa se deschidea scârțâind, și colindătorii înburați la față, vesteau minunea întâmplată cu atâtea veacuri înainte.

Altă dată în sara de ajun erau rudeniile lui Moș Vasile toate aci adunate la el. Gospodăria lui pe vremea aceea avea cheag vartos, și viile lui îi umpleau buțile, cari nu eșau nici când toate din pivniță. Cei patru boi ca patru urși, nu aveau păreche în jurul acela. Clăile de fân, stogurile de grâu cuprindeau aproape întreagă grădina șurii. Și apoi rânduială bună cu la casa lui nu se mai pomenea. Dar pe atunci traia Ion, ficioru său, și el era sufletul gospodăriei întregi. Pân'a fost tinăr Moș Vasile, lască a avut vreme să-i dea pilde destule. — Dar odată după seceră, — și bătrânul își aminteste ca acum — căzuse la pat. Îl luau nădușeli, și-i părea că fierbe în el un căzan astupat. Cine moare, că el moare, și să vaita ziua întreagă. Dar n'a murit. Ficiorul a prins cele două iepe sure și înghițându-le în ham sbură pân' la oraș. Și doctorul sosit la pipăit și l'a ascultat și s'a învărtit în jurul lui multă vreme, — de! ca la un bogat ce era. La două săptămâni l'a pus în tâlpi. Dar puterea lui se duse, ca și când i-ar fi luat-o cineva cu mâna. Atunci îi zise lui Ion:

„Fătul meu, acum tu ești mai mare! Mergi pe calea pe care am umblat eu și

nu-ți va fi rău“. Și Ion a pornit pe drumul bătut de bătrânul, și trebile curgeau toate strună.

Da, era o comoară de băiat ficiorul lui. Și Moș Vasile, cum stă acum cu ochii închiși parcă-l vede. Înalt și vânjos, cu ochii negri vii, cu mustațile ca trase cu condeiul, vecinic cu surisul pe buze. Doamne, dragă i-a fost lui viața, și cum a trebuit să se despartă de ea.

Moșul se trezi. Un țigan uscat ca o blană, cu grumazii înalți suptiri, cu ochii de tăciune scâlțați în luciri bolnave, răgnea diu afundul plămânilor.

Colo sînsu și mai în sus
Silioară ș'a nost Domn
Este-o dalbă mănăstire. . .

Mai departe nu se puteau deosebi cuvintele din glasul său grozav. . . Ochii i-se întorceau din când în când peste cap, iar dinții rânjeau neconținut.

„Nu mai pot, stăpâne, să mă ia hantătariul de mai pot. Ș'apoi românii ăștia a nostri is a dracului. I-a învățat pe gazde să le dea vinars, și acum unde mergi dau numai cu gliaja după tine! Ce să faci, stăpâne, păcatele noastre! Odată-i Moș Crăciun tutr'un au“.

— „Iar ești beat leucă, măi Țancule! Eu cred că tu și în iad, — de ajuns de bună samă acolo vei ajunge, — tot în beții ai să o duci. Nu ți-e milă de purădăii golași de acasă?“

— „Că nu-s acasă, stăpâne. — Să-i vezi că s'au încărcat de zdrențe și au pornit și ei. — Ar putea să ne ardă coliba, că nu-i nime acasă. Vai de capul nost, pe așa grozăvenie de frig să rămâi pe drumuri“.

— „Măi Țancule să ști tu că coliba ta va arde odată dar de focul ce-l va face spiritul aprins în tine!“

— „Că de-am băut . . .“

— „Taci. Ia dă-i tu colacul să plece odată, că-mi stă ca o povară pe inimă.“ Țiganul eși împletecindu-se. Afară boarea lină de cu sară capătă, cine știe de unde, suflet tot mai inverșunat. Prin crengile negre a acatânilor mari se bocea cu glas de vuet. Stelele înghețate își tremurau lucirile de argint, iar pe zăpada împietrită se aprindeau mii de scânteii albe. Lelea Anică adusă mai mulți colaci în casă, să-i aibă la îndemâna și acum se așeză și ea pe un scăunăș aproape de vatră. Gândurile ei, părea, că se unesc cu a moșului.

— Da, era mai frig ca acuma. Crăpau lemnele și voavăle de corb de așa ger, — gerul Bobotezii și pace. Și numai iacătă-l pe Țancu într'o după amiază cu dipla subsoară înapoia lui doi voinici îmbrăcați de sărbătoare, deși nu era praznic. Când intrară în casă un flăcău spuse închinaciuni, și multă voie bună dela Tănase, și că-i poștește la nuntă. Și atunci cetera se așeză supt bărbia țiganului. Arcușul părea că sboară. . . Ce să fi făcut? A lui Tănase oameni din oameni, neam bun, pretini, cum să nu te duci? Și cine să meargă? Moș Vasile bătrân, noru-sa cu copil mic. Și așa s'a dus ficiorul lui. Dar mireasa era dintr'alt sat. Și au mers cu caru cu boii cu cănaci și clopoței, cum se merge după mirese. Și era un pui de ger, și un pui de ger. Și l'a pus ceasul cel slab pe Țancu de a luat prea mult în cap acasă la mireasă. Și unde nu

a prins să zică de să rupă coardele, nici alta. Și Ion așa ca el cu firea lui de neam de frunte, s'a înfierbântat la joc, de să se prăpădească. Și țiganul dracului, a zis cum nu mai zisese în toată viața lui. Și așa ars de dogoreală, au pornit să aducă mireasa. De adus au adus-o, dar ficiorul lui când a sosit nu mai putea rosti o vorbă legănată și la săptămâna i-a eșit și sufletul.

Și îl vedea și acum, ca într'un vâl de lumină depărtat cum ține de coarnele plugului. Moș Vasile nu și-l putea închipui nici odată mort, și dus să nu se mai reintoarcă. Și-l credea totdeauna că are să vie odata, să-i se arete așa cum îl știa dânsul înalt ca un brad, și voinic de să-i cauți păreche. În gândul lui îi da și acum sfaturi cumiți, bătrânești pentru viața tinăra.

Dar mai mult chipul acesta viu îi rășărea în mintea bătrânului în sara de ajun. Ce veselie aducea Ion altă dată în sara aceasta!

Tăciunii se scurta, și văduva lui Ion îi strinse iar răscolind jarul. Era târziu, și colindatori veniau acum rar de tot. Copii încetaseră de mult „dar acum umblau oameții în vristă a căror copii așteptau acasă“.

Moș Vasile ațipia și vedea vedenii frumoase, apoi iar se deștepta, scuturând din cap, ca și când s'ar împotrivi la ceva. Prin vis făcea, ca mai de mult, cu muere-sa socoteli, cum ar avea să-i fie lui Ioan mai bine în viață. Și acum, ca și atunci, gândurile lor se înțelegeau, — cum s'au înțeles în toată viața lor.

Moș Vasile moțae greu, dar tot nu vrea să se culce încă. Mai așteaptă ceva: ficiorii cei juni, cari colindă cu toții laolaltă colindul cel mare.

El ca băet nu fusese la colindat, căci șezuse afară din sat și n'a avut lă cine, dar când îi răsărise mustața întră și el în rândul celorlalți feciori, și așa a trebuit să meargă cu ei și la colindat. Și bătrânului i-se părea că întinerește, când auzia cântecul acela trăgănat și jalnic. Îi venia în minte, că odată doar într'al treile rând de când umblă și el cu ceilalți feciori, odată într'o sară de ajun, într'o casă undeva înălțului doi ochii negri tăciune, cari l'au ars la inimă. și cari i-au turburat pacea. Doamne, ce ochi erau aceia atunci, și ce s'au ales din ei, când în urmă îi purta baba lui, încovrigată de spate de părea că-i mama pământului și că vrea să-l îmbrătoșeze.

Moș Vasile, când auzia colinda cea lungă a feciorilor traia clipe foarte depărtate și foarte senine, celea mai fericite din viața lui.

Dar de multe ori cu gândul la el, așteptând feciorii, mergea așa de departe înapoi în viața lui cu închipuirea, încât părea că își părăsește cu totul lutul care acum nu mai era bun de nimic, și sufletul i-se perde cine știe în ce depărtări.

Și când aievea veniau cu colindul cel mare Moș Vasile era foarte încurcat, și nu știa visează încă, ori în sara asta e în adevăr Ajunul Crăciunului.

Alfus.

Vasile Cârlova.

— 1809 - 1831.

E bine, ca din când în când să ne aducem aminte de cei mai buni ai noștri, prin cari străbunii au învățat a fi ceea-ce au fost, și noi, ceea-ce suntem.

E chiar o datorință a noastră, să reimprospetăm figurile trecutului, mai ales celea mai puțin desfășurate din negura uitării, ca și generațiile noastre să le cunoască și înțaleagă, să le admire și urmeze în tot ce era sfânt și înălțător, la cei de mult apuși în lumea vecinicii.

Așa fac străinii; să facem și noi întocmai: să ne arătăm și noi recunoscători și vrednici față de cei-ce în toată puterea cuvântului au meritat cinstea posterității târzii.

În gândul acesta mă cobor în lumea vechei noastre poezii, când atât de mult se cultivă »creșterea limbei românești și a patriei cinstire«, și mă opresc la o simpatică figură, la tinărul și nefericitul poet, Vasile Cârlova.

Am înaintea fotografia lui și o privesc cu deamăruntul, caut la ea cu dragostea și reverința ce-mi inspiră epoca din care vine.

În chipul mut și fără viață, pare că văd poetul reinviat, pare că însuși Cârlova e înaintea mea.

Capul rotund cu părul retezat din prisosință, fruntea gânditoare, fața ovală, ochii mari, nasul regulat, musteața grijită, gura expresivă, umerii lați, pieptul robust, apoi frumoasa uniformă militară ne prezintă o figură simpatică sub orice raport.

Fața lui plină de duiosie ne reaminteste trecutul său scurt, suferințele sale mistuitoare, și entuziasmul său fără păreche¹⁾

I.

Vasile Cârlova aparține unei epoci rudimentare a poeziei noastre, când în Ardeal domina Ioan Barac și Vasile Aron, cu direcția lor poporană, iar dincolo de Carpați se ridicau și deveneau cântăreți iubiți în Moldova Constantin Conachi, Gheorghe Asachi și Alexandru Crisoverghi, iar în Muntenia Iancu Văcărescu, Paris Barbu Momulcanu, Mihaiu Grigore Alexandrescu și Ioan Eliade Rădulescu.

Dar Cârlova nu mai e poetul epocii sale, nu mai scrie ca ceilalți ai săi contemporani, ci în avântul său în fond și formă se ridică sus peste ei și se apropie de poezii mari ai literaturii mai nouă, se alătură lui Murășan, Bolintinean, Alexandri și Eminescu, și ca atare face completă trecere la poezia desăvârșită, ce s'a destășurat la noi dela 1830 încoace.

Apare întocmai ca un meteor pe orizontul poeziei noastre, și apoi când visurile sunt mai plăcute, când viața e mai fermecătoare și tainele inimii mai mistice, dispăre în neagra vecinicie.

A trăit puțin, și în consecință a scris puțin.

Abia câteva poezii ne-a lăsat ca o neperitoare aducere aminte de numele și talentul său mare în toată puterea cuvân-

¹⁾ Vezi fotografia comunicată de N. Țincu în »Revista Nouă« a dlui B. P. Hașdău, din 1894, nr. 10, pag. 361.

tului, toate izvorite dintr'o inimă caldă, dintr'un suflet curat și entuziat.

Deși puține la număr, poeziile sale ne conving, că talentul se măsoară nu după cantul scrisului, ci după calitatea aceluia.

Cârlova vine și trece, și abia lasă după sine câteva urme, din care posteritatea să-l poată cunoaște, să poată ști, cine a fost? cum a trăit? care a fost mediul ce-l împrejmua? și în sfârșit cât a valorat talentul care atât de timpuriu s'a stins?

Dela trecerea sa din această viață, s'au părăndat rând pe rând mai multe zeci de ani, și el aproape tot atât de necunoscut ne-a rămas până în ziua de azi, ca și în anii, în cari s'a petrecut.

Și cu cât mai simpatică e figura sa, cu cât mai impunător e talentul său de poet, cu atât și regretul nostru e mai mare în fața puținelor date, ce avem până acum despre el.

II.

Știm numai atâta, că s'a născut la anul 1809 în Târgoviște, după cum ne spune Ioan Eliade Rădulescu într'o scurtă notiță din *Curierul Românesc*, ce ne dă din incidentul morții poetului.¹⁾

Aici în trufașă capitală de odinioară a Munteniei, care vremi îndelungate a fost gloria neamului românesc, a văzut lumina marele ruinelor sale cântăreț.

Între ruinele palatelor vitejilor Basarabi și-a petrecut anii copilăriei sale și s'a încarnat în el dragostea cea mare de neam și de țară, care atât de minunat a cântat-o mai târziu în poeziile sale.

Cu amintirile sfinte din viforosul neamului său trecut a crescut din an în an: mărețele ruine din ale biruitoarei Târgoviște ziduri, și turnul pustiu ce-a a mai rămas din puternica Curte Domnească, zilnic povesteau visătorului copil de vremile trecute, și-i spunceau vorbe sfinte despre voevozii noștri »cei mari vestiți în războiu și pace«.

Dar cum s'a ridicat până acolo, unde îl aflăm, azi nu mai știm; raporturile familiare și tinereța sa adolescentă le acopere un negru vâl, care nu ne îngăduiește a ști mai mult despre el, decât atâta, că de tinăr întră în armată și se ridică până la rangul de locotenent, și ca atare moare la anul 1831.

În armată Cârlova era unul dintre acei puțini oficeri români, cari în afară de viața militară, se entuziasmau și pentru literatură, pe care o cultiva, pe terenul poeziei, cu izbânda talentului de greutate.

Activul său poetic începe la vârsta de 18 ani, continuă până la al 22-lea an, când moare, și în vremea aceasta scrie *Marșul oștirii românești*, *Ruinele Târgoviștei*, *Che-marea patriei*, *Păstorul întristat*, *Înserarea*, *Rugăciunea*, și traduce tragedia lui Voltaire, *Zaira*, din care însă s'a publicat numai actul prim în *Curierul Românesc* a lui Eliade Rădulescu.

III.

Cârlova nu se prezintă cu un mare fond de idei, pe cum nici ceilalți poeți din vremea sa: subiectele sale sunt amorul și — mai mult — patriotismul.

¹⁾ *Curierul Românesc* din 1831, pag. 275.

Amorul său nu e caprițios, nu e o dragoste frivolă, la el străngeri în brațe, sărutări peste sărutări la fiecare pas, dragoste, care trece peste marginile bunului simț, Zulnii, Mărioare, Catince, Anuțe, Ruxande și Casandre nu aflăm.

Iancu Văcărescu se juca cu dragostea, și o cânta în epigrame ca acestea:

Căutătura-ți va răsobiu,
Zimbirea-ți cere pace,
Și să mă nșpac cu tine voiu,
Dar să mă bat imi place.

Sau:

C'un cerc de sărutătură
A guriți-ți iau măsură

Asemenea și Conachi se îmbuiba în amorul său senzual cu sărutări pe »pept ca crinul« și »guriță ca rubinul«, cu surizuri, și cu străngeri de mână sau în brațe:

Gurița deschizi, cerul se deschide.
De mână mă ieai, foc simt că m'aprinde,
În brațe mă ții, fulgeră văzduhul.
La sânu-ți mă străngi, cad și imi dau duhul.

Nu așa este Cârlova: amorul său e tainic, mai serios, mai mistuitor, chiar și numele iubitei caută să-l ascundă.

Cârlova iubea mult, și totuși amorului seu nefericit a consacrat numai două poezii: *Păstorul întristat* și *Inserarea*.

Două foi îngălbenite pe rugul dragostei sale: o idilă duioasă și o elegie, în care se pierde.

Muncit de patina iubirei, el caută să mărturisească durerea sufletului, care-l mistuia, dar nu află modru s'o spună pe față, ci se ascunde în chipul păstorului întristat, în al cărui vers de jale varsă toată confesiunea sufletului seu robuit.

Păstorul lui Cârlova ne reamintește pe ceia din Theocrit și Virgil. Jos pe verdeață supt umbre dese de pom stufos, el cântă din fluerul duios, și tânguirile sale mișcă natura întregă: râurile se opresc vânturile se alină, oile uită iarba, cănele geme de durere și echoul chiar suspină în răspunsurile sale. Și în vreme ce toate stau uimite în jur de el și împărtășesc durerea lui, păstorul continuă a-și desvâli toată întristarea. Viața de păstor lipsită de șgomot nu-l mai îndestulește. Frumseța naturii, câmpii înfloriți, codrii zimbitori, re-coarea vânturilor, murmurul apelor, lumina soarelui, bunătățile cerului nu pot alina durerea lui ascunsă. Stava, cinstea, puterea, bogăția pentru el sunt numai niște năluciri, ce nu le voește. Singura dorință, ce are, este amorul unei păstorite, întreaga lui fericire.

De lângă mine când ea lipsește.
Natura n'are nimic frumos,
Sufletul tare mi-se măhnește,
Ori-ce privire mi-e de prisos.

Și drept aceea o tânguire
Fac să răsunc fluerul meu,
Lăsând și turma în părsire,
Vărsând și lacrimi din ochi merou.

În același chip de visător nemângăiat mi-se prezintă Cârlova și în cea de-a doua poezie, care este *Inserarea*. În amurg de seară șede pe muchia unui deal, și privește în jur de sine. Înainte are o câmpie verde, pe a cărei întindere își pierde privirea; în depărtare aude glasul unei păstorite, în apropiere murmurul dintr'o gărlită, iar o

filomelă cântă cu măhnire, și zefirul stă și ascultă; apoi apar stelele și luna, și somnul cuprinde pe toți muritorii, numai el singur nu-și află odihna, ci rătăcește cu iubirea sa prin »negura măhnirei«.

Dar estui suflet jalnic lipsit de mângăiere,
Odihnă, mulțumire, nu-i pot găsi de loc,
Ori unde veselie din inimă-i pierce
Și de aceea umblă din loc în loc.

Ce caută, nu știe, dar simte, că lipsește
Ființa, care poate să-l facă fericit,
Și neputând găsi-o în vremea ce dorește,
Supt negura măhnirei mai mult s'a rătăcit.

Ajung aceste șire pentru a ne putea face o idee despre amorul din poezia lui Cârlova. Pe cum vedem, Cârlova era nefericit în amorul seu: iubea, fără a fi iubit și această împrejurare a grăbit atât de mult însuși sfârșitul.

În schimb însă poezia amorului seu sficios și neînțeles, este mărturia unei inspirațiuni fericite, și numai regreta se poate, că și în direcția aceasta n'a produs ma mult.

IV.

Dar cele mai frumoase accente, le împrumută poeziei sale fără îndoială iubirea cea nemărgenită de țară și de neam. Patriotismul seu înflăcărat îl împintena să cânte și-i da avântul neobicinuit. El cântă nenorocirea patriei, apunerea vremilor mari, ridică glasul bărbătesc contra ocăruierei străine, care era cea rusească, și mai pe sus de toate sărbătorește oștirea română.

Cel ce atât de mult își iubea țara și neamul, iubea și pe Dumnezeu și sentimentul seu patriotic și-l înălța cu încredere în *Rugăciunea* sa pioasă către Stăpânul popoarelor, căruia, fiind »ființă înaltă, lungă vedere, izvor puternic de mângăiere, păvază sfântă acestui pământ«, îi cerea să dea ascultare »unui glas jalnic, ce cere milă, ce a se plânge are cuvânt«, și în același timp spunea în cuvintele de rugăciune soartea tristă a țării sale:

Vântul îi suflă tot neplăcere,
Norii îi plouă nemângăiere,
De flori nu gustă plăcut miros,
A primăverei dulce ivire
Pentru ea n'are înveselire,
Ei nu-i revarsă nimic frumos.

Regulamentul organic introdus în țara sa de ocăruierea rusească, îl umple de adâncă durere, și dă lirei sale cele mai energice cuvinte de protest în contra lui. Glasul său de tulnic este *Chemarea patriei* către fiii săi viteji, este o cutezată provocare la arme, contra Rușilor, căci, »buciumu a sunat«, și »țara în robie plânge neincetat«.

Dintre toate creațiunile sale însă cele mai remarcabile sunt acestea două: *Ruinele Târgoviștei* și *Oda oștirii române*.

Ruinele Târgoviștei sunt plângerea neasămănată a căderii ei și a Domnilor munteni. Numai profetul Ieremia a mai plâns așa peste ruinele Ierusalimului. Aci a dat Cârlova cea mai sublimă dovadă despre iubirea sa de țară.

Târgoviștea de pe vremea lui Mircea-Vodă cel Bătrân două sute de ani a fost scaunul Domniei. În vremea aceea era o cetate puternică, împopulată, bogată și strălucită, dar când Bucureștii crescuseră și Voevozii Munteniei își mutaseră aici Scaunul

Domnesc, Târgoviștea fu părăsită. An de an ea perdea și se ruina. Iar pe vremea lui Cârlova zidurile și păreții de odinioară, erau asemănați cu pământul. Un singur turn mai era încă din vechea Curte Domnească, care — vorba lui Bălcescu — »se înălța trist și singuratic pe deasupra acelor grămezi de ruine, întocmai ca acelea mari cruci de piatră înfipte în vârful unor pleșuve movili, morminte ale vitejilor căzuți în bătaie«.

Și acest turn era scmp Românilor, căci reamintea oameni și lucruri mari, de cari sunt împreunate pagine frumoase în istoria noastră, și era natural mării străbune, care a văzut o serie de Domni învingători, ca Mircea-Vodă cel Bătrân, Dracul-Vodă, Vlad-Țepeș, Radu cel Mare, Radu dela Afumați, Mihaiu Viteazul și Mateiu Basarab.

Dar umbrele acestor mari biruitori, ce se înălțau tăcute în jurul ruinelor mărețe, nime nu le-a înțeles mai bine decât Cârlova, »floarea poeziei, june cu inimă de foc«, cum îi zice Bălcescu.

Umbrele vitejilor Voevozi îi cântau neconținut un »cântec de mărire întru gloria lor«, care-l făcea să tresalte, să-i admire, apoi să rezigneze, să simtă »o tânguire de lucruri omenești« și să vadă în ruinele acestea »mormântul mării strămoșești«.

Oda oștirii române a scris-o la anul 1830, când cu reînființarea miliției străbune și ridicarea steagului național. Atunci în Principatele române era mare însuflețirea. Mai mulți tineri români s'au înrolat în armata națională. Cârlova încă era între ei. Însuflețit de steagul național, el compune, după marșul lui I. Văcărescu dela 1829, oda acum amintită, care se poate zice și *Marșul oștirii române*, scris cu toată vâpăia ce putea să cuprindă în suflet un soldat român, care în ridicarea steagului național privea, ca și Bălcescu, reînvierea gloriei neamului și garanța viitorului. În avântul seu deslănțuit, el exclama cu toată mândria omului tinăr:

Cu privire dulce! steagul fâlăie în vânt,
Amele lucesc și slava iese iarăși din mormânt;
Tinerimea îndrăzneacă,
Mândră, falnică, măreață,
Ușor calcă pe pământ.

Amândouă aceste poezii au influențat adânc asupra literaturii. *Ruinele Târgoviștei* au însuflețit pe prietini și conorășenii sei Eliade Rădulescu și Alexandrescu, cari încă au scris despre aceste mărețe ruine (*O noapte pe ruinele Târgoviștei; Adio la Târgoviște*), apoi pe poetul moldovean Alexandru Chrisoverghi, care inspirat de Cârlova, scrise și el *Ruinele Neamțului*, spunând despre cetatea Neamțului aproape aceleași lucruri, ce spunea Cârlova despre Târgoviște.

Iar *Oda oștirii române* a servit de model în 1848 lui Alexandri la *Deșteptarea României*, și lui Andreiu Mureșan la *Deșteptătore Române*.

Despre raportul dintre aceste trei marșuri, a scris pe larg poetul Coșbuc¹⁾ și am vorbit și noi de altădată.²⁾ Aci ne

¹⁾ Cf. *Coșbuc*, Cele trei marșuri. »Tribuna Poporului« din Arad, an. 1897, nr. 6.

²⁾ Cf. *Viața și operele lui Andreiu Mureșan*. Blaj, 1900, pag. 100—104.

vom mărgini numai la următoarea constatare din studiul dlui Coșbuc: »Dintre toate trei marșurile cel mai sărac în idei este al lui Alexandri, cel mai bogat este al lui Mureșan. Acesta e și cel mai limpede în concepțiune. Și pe când celelalte două sunt unilaterale în tânguiuri și cereri, și se învârtesc pe lângă interesele locale, marșul lui Mureșan scoate la iveală interesele generale ale Românilor de pretutindenea. Toți trei poezii cer întâiu de toate unire, dar o înțeleg în trei feluri: Cârlova apelează mai ales la unirea partidelor din Muntenia, Alexandri mai ales la unirea principatelor, iar Mureșan la unirea în cuget și simțiri a tuturor Românilor »din patru unghiuri«. Alt lucru, pe care-l cer, dar numai doi dintr'ânsii, e libertatea de sub jugul străinilor. Cârlova nu cere libertate, nu pomenește nimic despre ea: poate că nu i-a permis vremea de pe atunci să rostească despre această vorbă, urgisită și de Ruși, și de Turci, și de Austriaci, cari se uitau chiorș unii la alții de dragul României. Al treilea lucru pe care-l cer, dar iarăși numai doi dintre ei, e mărirea sau slava, cum îi zic ei. Mureșan nu cere mărirea. Și tocmai că nu o cere și nu-și formulează ideile încântat a priori de mărirea, concepțiunea marșului său e ferită de falzitatea marșului celorlalți doi: revindecări politice și economice, respectarea religiunii noastre, ba cere să fim proprietarii Dunării, pe care ni-au furat-o Rușii și Austriacii. El nu cere reforme, ca Alexandri, ci revindecări de drepturi. Cârlova a scris o rugăciune, Alexandri un îndemn, Mureșan un protest.«¹⁾

V.

Iubita lui Cârlova, care, cum se vede, nu ținea la el, se mărită după altul. Cârlova veni și el din Craiova, unde era în garnizoană, și asistă la cununie, apoi se reîntoarce imediat la garnizoană. După o călătorie de trei zile ajunse acasă înfrânt de durere și osteneală cu desăvârșire. Un dor avea numai, să-și vadă calul favorit, pe care-l sărută și-l mângâie, zicând lui Florea, soldatul de ordonanță, că de va muri, să ducă pe Bălan după el până la mormânt, și apoi să fie al său. Au mai trecut trei zile, și Cârlova mântul viața,²⁾ întocmai ca fecioara din eligia lui Victor Hugo, care sfârșește a doua zi după un bal.

Moartea timpurie a lui Cârlova a fost mult regretată. Eliade Rădulescu o consideră de o mare daună pentru literatura română.³⁾

Iancu Văcărescu scrie o frumoasă poezie în onoarea lui Cârlova (*Cununa lui Cârlova*), plină cu laude izvorite din dragostea de conorășan.

Nicolae Bălcescu, de aceleași idei cu Cârlova, îl numește *gloria poeziei române, poet cu inimă de foc*.⁴⁾

Asemenea și Odobescu, marele nostru prozator, reînvie cu multă dragoste memoria lui Cârlova într'un scurt articol.⁵⁾

¹⁾ »Tribuna Poporului« din 1897. nr. 6.

²⁾ Cf. N. Tincu în »Revista Nouă«, 1904. nr. 10.

³⁾ *Curierul Românesc* din 1831, pag. 275.

⁴⁾ *Istoria Românilor* sub Mihailu Vitcazul. București 1878, pag. 113. (Edit. lui Odobescu).

⁵⁾ Publ. în *Revista Română* din 1861, și mai târziu reproduc în ale sale *Scrieri literare și istorice*, București, 1887, vol. I. pag. 237 și urm.

După el dl Mihail Tipeiu consacra memoriei sale câteva pagine frumoase.¹⁾

În sfârșit au reamintit memoria lui cu multă simpatie și unele din manualele de istoria literaturii, și mai recent dl Chendi în *Foiletoane*.

Totuși până acum, pe lângă toate calitățile lui de fond și formă, prin cari s'a ridicat mult peste contemporanii săi, peste Iancu Văcărescu, Constantin Conachi, Alexandru Chrisoverghi, Paris Barbu Momuleanu, încă nu are nici o biografie completă, și nici poeziile sale nu au fost adunate într'un singur buchet.

Dar să nădăduim, că ce nu ni-a dat trecutul, ne va da viitorul, și aceasta să nădăduim și să așteptăm cu atât mai vărtos, căci precum zice Iancu Văcărescu în *Cununa lui Cârlova*, »orice neam începe întâiu prin poezie ființa de-și pricepe«.

Dr. Ioan Raftiu.

Oaspele străin

de Anton Pichler.

I.

Locuia în Köln odată
Un bogat, și tot acolo
Un cinstit, cuceritor preot,
Ebehard dela Sân-Iacob,
Blând și darnic cu săracii
Și iubit de-orășu 'ntreg.

... Deși cad fulgi de zăpadă
Înălbind poteca strămtă. —
Credincioși, grăbindu-și pașii,
La Vecerne merg la rugă,
Căci e mâne sărbătoare,
Ziua sfântă de Crăciun.

Unul numai nu se duce:
Adâncit de mult în gânduri,
El pășește prin odaie,
Cu privirea 'nflăcărată;
Stă, gândeste, pleacă iară...
E bogatul Rolf de Reit.

— »Știu acum, că azi în ciudă
Mi-a făcut cinstitul preot,
Cel evlavios și darnic. —
El, care predică 'ntr'una
Numai despre-abnegațiune,
Despre milă, despre jertfă,
Astăzi mi-a făcut în ciudă!
Cu un ceas mai înainte
El a cumpărat din piață
Cel mai bun dărab de carne,
Ca să-mi facă 'n ciudă mie
Cetățeanului bogat!« —

— »Mâne, zice, are oaspeți
Și îi trăbă ceva bun!« —

Merge iarăș, stă, iar pleacă,
Și privește lung afară — —
Pe poteca înălbită
Cad într'una fulgii deși. —

... »Ce am hotărât, voi face!
Mâne chiar la masa pusă,
Apărând pe neașteptate,
O să-i văd eu sărăcia,
Prânzul simplu și pe oaspeți;
Și-o să văd apoi deaproape
Cum un preot ști minți!...«

¹⁾ *Poesia lirică română dela originea ei până la 1830*, Focșani, 1889, pag. 66 și urm.

Mai departe nu mai zice. —
Fără voie, trist, pășește
Făr' odihnă prin odaie...
— Pe pământ din cer se lasă
Noapte lină, adurmitoare,
Sfânta noapte de Crăciun.

Voi creștini cu inimi bune,
Pace peste voi acum! —

II.

La preotul sună 'n poartă
Clopoțelul.

— »Pot acuma

Să vorbesc cu Domn' Părinte?«
— »Rolf de Reit?! Ce mare cinstel!«
Zice acesta, — »dar poștește,
Vino, șezi, — un păhărel! —
Ori mai bine, să-am această
Norocire, — fi-mi oaspe!
O, ba nice nu se poate
Să nu vrei, — e chiar pe masă!«

— »Să-ți fie oaspe? Onoarea asta
O primesc cu bucurie
Domn' Părinte!« — Și zimbește
Rolf, că plănul i-a succes...

Ambii stau acum la masă
Și vioși vorbesc de toate.
— Însă simplă le-a fost masa
Că'n curând, făcându-și cruce,
S'a sculat, zicând, preotul:
— »Să ne fie dar de bine
Domn'le Rolf, dar prânzu-i gata.«

Rolf zimbește cu o crudă
Ironie:

— »Cred, Părinte,
Dar, te rog, să-ți fac acuma
O 'ntrebare: Nu mi-ai spune,
Când aduci friptura, care
Ieri mi-o șterseși din piață?
Spune-mi apoi iarăși, unde-s
Oaspeții, pe cari se vede,
Că îi ospetezi mai darnic
Ca pe mine...
— Așa se vede,
Câte-odată ție mai dragă
O friptură, decât jertfa
Și decât abnegațiunea: —
Cred, că ști, ce vreau să zic...«

A 'nroșit piosul preot,
Însă liniștit îi zise:

»Rolf,

— »Asta-i treaba mea, vezi, Doamne
Că venind, am cumpărat-o
Eu mai iute. — Dacă însă
Dumneata-ai fi fost întâiul,
Nu ar fi a mea acuma!

Și de oaspeți întrebi iarăși?

— În secret să-i țin voit'am,
Ochi de oameni să nu-i vadă,
Dar m'ai întrebat, și iată
Îți voi face-acum pe voie.
— Să-mi urmezi puțin, te rog!«

Deschizând apoi o ușe
Îi arată: Vezi, iubite,
Oaspeții, pe cari eu astăzi
I-am chemat la sărbătoare:
Cerșitori, sărmani cu toții,
Orbi și schilavi, mielusei.« —

Mut rămase cetățeanul.

— »Numără-i te rog și vezi-i!
Doisprezece-au fost la masă,
Când la Cina cea din urmă

I-a chemat Christos. — Din darul
Lui făcut-am și eu astfel!
Bucurie să aibă și ei
Întristații 'n ziua aceasta,
Căci Crăciunu-i sărbătoare
De iubire infinită
Față de nenorociți!*

Rușinat își pleacă ochii,
El, care batjocorise:
La-așa oaspeți n'a gândit! . . .
— »Dar, Părinte, nu-s atâța,
Haide, vezi, sunt treisprezece!»

Numără bătrânul preot
Și văzù că întră oaspeți
Unul nou îi mai venise,
Un străin necunoscut. —

Cu ochi mari, frumoși e dânsul,
Plete blonde 'n jur de umeri,
Și el brațele-și ridică
Spre preotul, — brațe albe.
Voacea-i sună ca un cântec
Lin, domol, ca respirația
Unei harfe îngerești:
»Ce-ai făcut tu cu săracii,
Ai făcut cu mine însu-mi,
Cu stăpânul!» — Și la aceste

O lumină orbitoare
A cuprins, ca un nou soare
Fața oaspelui străin:
Într'ai săi săraci stă Domnul,
Stă Isus, iubirea lor. . .

În genunchi căzură ambii
Să se închine, — și într'aceea
Ca un fum dispăre chipul.

— »Rolf, — dar plângi?»
— »Te rog, mă iartă
Suflet nobil, că într'aceasta
Sărbătoare de iubire
În acest chip m-am purtat!
Să-mi fi pretin!» — Și el tace
Înecat acum în lacrimi. —
Și ca frați s'au mbrățișat.

La Crăciun de-aici încolo
Într'un cerc de doisprezece
Cerșitori, stă Rolf de Reit. —
Iar prin casa lui pășește
Blândul oaspe al iubirii,
Oaspele ceresc Isus. —

Nerian.

Isuse cât de bun ești Tu!

— Tablou. —

Proprietarul casei să plimbă cu pași
repezi prin odaia-i bine încălzită, cu mâinile-i
grase și netede, gesticulă într'una nervos,
iar din sugara-i fină arunca suluri grose de
fum, ceea ce de comun o făcea când eră
rău dispus, din când în când murmură ceva
apoi să opreă pe un moment, sprâncenele
i-se încrețeau, iar pe frunte i-se iveau nori
negri de mânie.

Ușa să deschise încetinel. O copilă
debilă și palidă, să apropie de el cu fața
zimbitoare; privirea blândă a ochilor ei
negri era rugătoare, cu mâinile-i subțiri
începu a netezi mâna butucănoasă a tatălui
atât de răutăcios.

— Tată, nu fi mândros barăm pe un
moment. . .

Fruntea omului gras să însenină de
odată și el își trecu mâna prin buclele

aurii a copilei, care putea avea 10—12 ani:

— Ce vrei, scumpă mea?

— Tată dragă, săraca văduvă a faurului
ar voi să vorbească cu tine.

— Să vorbească? Doară aceea vine
la mine numai ca să ceară. Am mai zis de
atâtea ori, că la mine nu-i iertare, voiui fi
ne înduplecat. De nu plătește până mâne
la amiazi, o voi pune în stradă cu tot ca-
labalâcul ei. N'ai cum tracta altmintrea cu
ticăloși de aceștia. Spune-i, și să se curețe
de aici:

— Dar tată, ce va fi cu mica Marie,
ea e morboasă!

— Morboasă, abunăsamă, că e mor-
boasă, să hâțiește prin ambit des de dimi-
neață până sara, ca și când ar fi în casa
lor proprie, apoi li-e frig, să răcesc și e
gata morbul.

— Căsuța lor e mai friguroasă, căci
doară nu au nici o bucată de lemn, cu ce
să o încălzească:

— Apoi . . . apoi, ce să fac cu ei.
Dară nu-i voi ținea eu ani dearândul în
cinste, ca apoi la vreme să rădă de mine.

— Nu tată, așteaptă numai două săp-
tămâni, numai două săptămâni, atunci va
plăti chiria, așa a zis muierea faurului.

Un răs puternic răsună în chilie.

— Copila mea, oricare chiriaș vorbește
astfel. Acum două săptămâni, apoi iară
două săptămâni, iară două săptămâni și în
urmă tot trebuie să-i areți ușa, că-ți rămâne
datoare cu jumătate chiria. Apoi râde una
bună și își caută un alt stăpân ca la urma
urmelor să-l înșele și pe acela. Căci
înaintea omului sărac onoarea, e nimic.
Pânea, banii sunt, ce are el mai scump.

— Tată dragă, muierea faurului a
plătit întotdeauna. Acum a avut lipsă și
de cel mai din urmă filer la înmormântarea
copilașului ei, care murisă în zilele acestea.
De aceea te rog, să nu ceri dela ea cele
vre-o câteva coroane barăm vre-o două
săptămâni.

Acelaș răs.

Cum, să arunc la nuștiu ce sărântoci
numai iac'ășa vre-o 25—30 de coroane.
Dară n'am nebunit. Ce am cu ei? doar
mi-s frați?

— Tată, pe cel care e darnic îl iu-
bește Dumnezeu. Și Domnul Isus învață,
că încă și un pahar de apă, dat săracilor,
întru numele Lui, nu va rămâne fără răs-
plată; El a zis, că ceea ce facem cu săracii
cu El însuși facem. Pentru aceea nu fi
atât de tare la inimă, să ne câștigăm merite
dela Dumnezeu. Domnul cel gras zâmbea de
poveștile nevinovatei copile și o ciupea de
obrazuțu-i îmbujorat.

— Hm, cine te-a învățat pe tine la
de-al de acestea? A bunăseamă, că în
școală?

— Da.

— Ei, și în școală fleacuri vă propun
de acestea? Hm, hm, eu am gândit, că
D-lor învățători le stă capul numai la ridi-
carea salariului. Vorbesc ei găgăuții de
aceste; mai bine ar instrua băieții bine din
geografie și comput.

— Tată, domnul părinte ne învață așa.

— Așa! încă și popa umblă pe la
școală?

Prostie! Și ce mai vorbește popa acela?

— Acea, că să nu fim superbi, ego-
iști, prea încrezuți în soarta noastră bună,
ci îndurători, buni la inimă. să iubim pe

săraci, să facem bine cu ei, că tot ce
avem, avem dela Dumnezeu și nu putem
ști că la ce vom ajunge și noi. Să fim dară
îndurători, ca și noi îndurare să aflăm. Să
facem bine, ca nice pe noi să nu ne pă-
răsească Dumnezeu.

— D'apoi pe prăpădita aceea de
femeie a faurului de ce o a părăsit, că ea
doar cât îi lumea e tot în biserică?

— Pe ea nu Dumnezeu o a părăsit.

— Da cine?

— Feciorul ei rău și prădător.

— Doară nu are și ficior, nice nu am
știut până acum.

— E om de tot rău, pe băieții lui
încă muierea faurului îi hărănește și țâne,
și Maria e a lui. Nu spesează nici când
nice doi fileri pentru ei.

Proprietarul casei se întristă puținel
îi veni în minte blăstămatul lui de băeat,
pe care de câteva zile îl delăturară din
oficiu. Tuși de câteva ori și să întoarsă
cătră fereastră.

Afară ninge și crivețul și gerul clădia
din fire flori fine de gheață pe fereastră.

Să prefăcù, că să uită afară și că
caută pe cineva, cu toate că proprie nice
nu vedeă atară și nice nu căuta pe nimeni.
Privea numai așa. De adeseori se întâmplă
că o privire, un cuvânt îl alungă pe om
la fereastră și se uită, se uită, scrutând și
căutând, el însuși nu știe însă, că ce,
s'au de ce?

— Pentru ce și sunt oare oameni
săraci? Pasărea și dobitocul așa e creat, că
are blană călduroasă, nu năcăjește pe om
cu lacrimile lui. Înflorătoaria săracie!

— Tată, las să între sârmana muiere,
că afară e foarte frig.

— Ce să fac cu ea? S'au poate să-i
dau paltonul ca să aibă ce bea feciorul ei?

— Nu are lipsă, căci mama o a îm-
brăcat deja; numai câteva cuvinte vorbește
cu ea.

— Pentru ce te întrepui tu atâta
pentru muierea acea zdrențoasă?

Copilița înroși și își plecă ochii la
pământ.

— Vorbește scumpă, tu știi, că nu
am mult timp.

— Mi-e tare frică tată dragă, ca și
pe noi ne va încungiura micul Isus, dacă
v'om alungă din casă familia aceea săracă,
chiar acum în preajma sântelor sărbători
ale crăciunului.

— Mi-s'ar despica inima. — Și o lacrimă
alunecă pe fața micuței copile.

— Ei bine dar scumpă, cheamă în
lăuntru pe femeia acea săracă și zdren-
țoasă.

Fața copilei să învioră și ieși ca un
fluturel pe ușă.

Deja în proximalul minut se auzi o
batae debilă la ușă. Un geamăt prelung
de durere și câteva tonuri, o scală lungă
a diferitelor sentimente. Speranța, întris-
tarea, cererea, temerea, dorința și câte alte
sentimente nu se mai cuprind în acelea
câteva tonuri. Oh dulce Isuse! Dă-mi
putere! Cât de bun ești Tu, nu mai pă-
răsit încă nici odată, nu mă lăsa nici
acum! . . .

Înmoae inima acestui domn bun; dacă
nu pentru mine, barăm pentru aceasta
copilă mică și morboasă. . . Căci doară
altcum ar fi toate, dacă acel băeat rău. . .
Oh dulce Isuse, nu mă părăsi! . . .

Glasul ultimelor cuvinte pătrunsă la inima de piatră a proprietarului casii. Își aduse aminte de propriu său băeat rău și blăstămat, care vagabundează, poate împreună cu ficiorul acestei mueri zdrănfășă.

— Întră! răsună cuvântul asupra.

Guvântul acesta e al săracilor. În acesta este vârtute, strictete, dar și bunăvoință și milă.

Inima proprietarului casii la văzul acestei femei nenorocite, să înmuie pe un moment în celalalt însă își recăpătă iarăși demnitatea normală a simțirilor omenești.

— Ce nevoie ai, femeie săracă?

— Nu ai bani pentru chirie, așa-i?

— Oh Doamne, Doamne!

— Începe numai de acolo, că apoi isprăvim curînd. Abunăsamă vii din biserică. Mai bine ai lucra.

Dela cine să aștept ajutor, Domnul meu, dacă nu dela Dumnezeu?

El nici când nu m'a părăsit și sunt de firma credință, că nu mă va lăsa să petrec nici Crăciunul pe stradă în frig, cu mica-mi nepoată: Dumnezăule, nici noi nu eram așa mai de mult, dar fie voia Domnului; El știe ce e mai bine pentru noi. Numai ficiorul acela mai în etate de s'ar îngriji de fetița lui: Cu acela drept că m'a bătut bunul Dumnezeu, că prea mult l'am desmierdat, căci îmi era drag, foarte drag. Am meritat să mă pedepsască Dumnezeu pentru el.

— Ei, numai scurt muiere, sună glasul nerăbdător, spune, pentru ce ai venit!

Eu nu am vreme să ascult biografia ficiorului Dtale.

— Deie bunul Dumnezeu, bunul meu Domn, ca băiatul Dtale să nu aducă nici când năcaz și rușine pe capul cinstit a scumpilor și bunilor săi părinți: Deie Atotputernicul, ca întotdeauna să fie virtuos și religios ca bunii săi părinți, pentrucă până să teme de Dumne-eu, să va feri de tot ce e rău și urît Lui și atunci și în oficiu e punctuos și respectat de toți...

Proprietarul casei să dusă la fereastă și își stersă lacrimile din ochi și să uită lung și mult pe fereastă. Acolo vede pe propriul său băiat rău, care a adus rușine pe capul lui.

— Bine, bine, femeie!

— Oh, Domnul meu, acela nu e demn de compătimire; destul îi că ziua și noaptea mă supăr și mă rog pentru el.

— Vezi, Vezi, draga mea și cu am unu!

Și domnul apucă mâna sbârcită și trâmurațoare acelei mueri sdrenfoasă și îi spusă tot ce aveă la suflet. Oh simțămintele omenești nu cunosc bogăție, nu poziție înaltă, nu nimic!

Sunt inimi ușor emoționătoare și sunt inimi vârtoase de piatră. Durerea, jalea, suspinele, vaele însă erump din ele pe-o formă, nu trebuie decât să sosască numai timpul și ocaziunea. Proprietarul casii simte împreună cu chiriașa lui sdrenfoasă și nu să sfieste ai mărturisi că el e cel mai nenorocit părinte din lume...

Nu te supăra, poți rămânea în casă, până când vrei, mă voi îngriji eu și de alte celea.. lasă nu-mi săruta mâna, nu știe omul la ce poate ajunge...

Numai de una te rog, roagăte și pentru fiul meu. Deieți Dumnezău tot binele!...

Muierea săracă eși din chilie ștergându-și ochii cu un corn dela cârpă, ear în ușă esclamă.

— Oh, Isuse, cât ești Tu de bun!

B. O. Colceriu.

PĂLĂRIA.

Umorescă.

— De Richard. Monroy —

Înainte de cină mă întâlnii cu baronul Castelun, care îmi zise:

— Ce faci în sara asta?

— Nimic. Ce să fac în frigul acesta? Stau acasă și îmi încălzesc picioarele.

— Îți spui eu una mai bună. Îți dau bilet la reprezentarea celei mai nouă bucați alui Gandillot. Mi-am luat două bilete pentru mine și cumnatul meu, cumnatul însă nu poate veni. Vii? — Viu.

Trăsna ne-a dus prin Boulevardul du Templera. Era teribil de frig, — brr! Ajunși în teatru am ocupat loc lângă amicul meu în parter. Tocmai voiam să privesc cu ochiul, când pe scaunul din înaintea mea să așază o femeie blondă, înaltă subție. Și spre cea mai mare a mea surprindere observ că aveă pe cap o pălărie à la Rembrandt, care înainte era dată pe frunte, înapoi însă era înaltă ca un chipiu de jandarmi, având și borduri late ca niște streșini, decorate cu o grădină de flori, verdeturi și poame.

Cum pălăria era teribil de mare mai având și câteva părechi de pene de struț, să întălege, că nu vedeam nimic de pe bină.

Cortina să ridică. Pieza se începe, dar eu nu văd nimic, numai îi aud pe actori. Începe a-mi întepenii gâtul, cât îl întind la dreapta și la stânga, dar nu pot vedeă nimic de mânecile largi în formă de balon a doamnei blonde.

Nici o speranță...

— La dracul, îi șoptesc lui Castelun. Pălăria asta îmi răpește ori-ce plăcere.

Dânsa mă aude, mă privește cu dispreț din cap până în picioare, mișcă din umeri și suride batjocoritor ridicându-și cu demnitate cele două baloane dela mâneci, și cu o cale să obleşte de spate ridicându-și pălăria cea teribilă cu vre-o 2—3 centimetri și mai sus.

Întorcându-mă cătră amicul meu îi zisei:

— Tot era mai bine de rămâneam acasă, îmi încălziam cel puțin picioarele. Din pieză, chiar atât vedeam cât văd și aici.

Dama iar să întoarsă cătră mine aruncându-mi cel mai batjocoritor suris.

Dar aceasta e declarație de resboiu în toată forma. Așteaptă tu dar!

N'am încătrău, îmi duc soartea cu paciintă... Mi-să pare ca și când ași auzi pe telefon pieza. Aud, dar nu văd. Sunt ca și orbul, pe care l'ai dus la teatru.

Primul act să termină între cele mai viforoase aplause.

Așa să vedeă, că fiecare și-a petrecut bine, numai eu nu. Și dama aceasta iarăși s'a uitat la mine cu surisul ei batjocoritor.

Puteă suride, căci înaintea ei ședea un om mic, ghebos peste care puteă să privească foarte ușor.

Privesc pe acest omuleț. Paltonul încrețit, gulernul și mangetele nu prea curățele, sigur e din cei cu bilet gratis.

Îl chem de o lature și îi zic încet:

— Domnule, din un deosebit interes aș dori să șed pe locul Dtale. N'ai fi așa de bun să-mi dai locul Dtale pentru 20 coroane. Pe lângă aceia îți dau și locul meu Nr. 92, care, vezi bine, nu-i așa de bun ca al Dtale Nr. 48.

Fata omulețului rădia de bucurie. Primi banii și îmi zise:

— Domnule ești din cale afară amabil. Îți primesc propunerea cu cea mai mare bucurie.

II.

Locul 48 era al meu.

Primul gând mi-a fost să mă așez cu pălăria pe cap, dar socotii, că s'ar puteă să mă întâleagă greșit. Ar putea crede, că demonstrez încontra piezii.

De odată îmi veni o idee cam nebunatică, dar nu tocmai rea, cam drastică, dar genială.

Ieșii din teatru, mă preumblai odată pe bulevard, până dau de prăvălia unei modiste.

Era în colțul străzii Béranger și era deschisă. Întru și rog pe vânzătoare să-mi dee pălăria cea mai mare, cea mai esagerată, cea mai piramidală, care numai să află în prăvălie.

Deschise un dulap și îmi scoase un monstru de pălărie neagră ca cărbunele, decorată cu frunze uriașe de catifea neagră, și cu trei pene colosale îndreptate turbat spre cer.

Am luat pălăria. Mi-au dat-o cu 60 cor. Mi-au pachetat-o și m'am reintors în teatru. Mi-am ocupat locul 48 înaintea doamnei. Îmi desfac pălăria de revanș și mi-o așez pe cap.

Nu știu, cum îmi va fi șezut sub co-perișul acesta teribil cu mustețile mele mari și răsucite, dar e adevărat, că nici o bombă n'ar fi produs un efect mai mare. Strigau, rădeau, băteau în palme, dădeau cu picioarele, se suiau pe scaune, ca să mă poată vedeă mai bine.

Cei mai mulți înțelesără cauza purtării mele și domnii strigară:

— Drept are! Trăiască!

Corectul Castelun îmi zise mănios:

— Ai înebunit?

Eu rămasei nemișcat în mijlocul viforului, ce produseseam, cel mult de mai aruncam câte o privire ironică spre damă.

Durere însă, că între aceste împrejurări pieza nu să pută continua. De ce mă temui nu mă trecu. Doi polițiști veniră la mine, rugându-mă să pun capăt glumii.

— Spuneți stimatei doamne, că îmi iau jos pălăria, dacă și ea și-o ia, le răs-punsei cu demnitatea unui Mirabeau.

Răspunsul meu îl primiră domnii cu însufletire, damele însă protestară. În mijlocul murmurului general cei doi polițiști mă luară de braț și mă condusără afară în coridor, de unde numai după ce le promisei, că nu voi mai continua vițul mă declarară liber.

III.

Ah, așa dar grădina aceea de pălărie să triumfeze?

Ne mai auzit! desperată situațiune! Ce să fac?

Stam turbat pe coridor, când văd o mică lucrătoare, că să silia spre galeria cea mai de sus. Pe cap avea o mică pălărie! nasul cărn, ochii răzători, pe frunte cu cărlionți, era foarte drăguță. O agrăii și o rugăi politicos, să mă asculte.

— Domnișoară îmi permiți să-ți recomand Dtale o pălărie, pe care am cumpărat-o numai cu un pătrar de oară înainte cu trei galbini.

I-o arăt și ea rămâne în extaz.

— Ce trebuie să fac pentru ea? mă întrebă.

— Aproape nimic. Întâi pune-o pe cap și apoi du-te și sezi pe scaunul nr. 48.

Nu trebui să mai pertractăm mult.

Peste câteva minute pălăria cea mică de grisettă făcu loc uriașului; micuța după ce își mai îndreptă în oglindă încodată cărlionții de păr, intra în parter.

Publicul primi pălăria mea cu nespusă bucurie: acum era corect căci era pe cap de femeie. Aproape leșinau de răs.

Iar eu de pe galerie mă delectam în opera mea de răsbuare. Dama cea blondă acum nu mai vedeă nimic, și toate capetele erau țintite spre dânsa. La început își întindea gâtul în dreapta și stânga să vază ceva, cum făcusem și eu, dar în fine își perdu răbdarea și între aplausele generale părăsi teatrul.

Am rămas ca învingător pe câmpul de luptă.

Lel.

DASCĂLUL ANALFABET.

În anii 1848/9 eram docente privat la forestierul Cristian N-e din comuna S-f în Mecklenburg-Schwerin. Ș., învățătorul comunal, de meserie croitor, avea pe atunci aproape douăzeci de ani de serviciu, și încă spre mulțămirea tuturor autorităților, cel puțin nu s'a ridicat nici odată vre-o plângere contra lui.

Când însă fiii zilerilor și pădurarilor se aflau în resbelul Silezian și nu puteau scrie părinților lor, cum se află, fiindcă ei nici odată n'au învățat a scrie, atunci se descărcă furtuna asupra învățătorului. Dorința de a primi știri dela fiii lor de pe câmpul de resbel, făcu pe acești locuitori simpli să simțească lipsa unei școli bune. Ei nu credeau învățătorului, carele punea vina pe prostia copiilor lor, că începură a se îndoi despre aptitudinea sa ca învățător. Acum pentru prima oară le veni în minte, că nici unul dintre elevii săi vechi sau noi nu știu să cetească, că el nici odată nu i-a instruat în scriere și că nimieni nu l'a văzut vre-odată pe el însuși scriind. Unii dintre bărbații mai tineri făcură chiar descoperirea, că el nu are la casă nici negreală nici peană, și afirmău că nici chior învățătorul nu știe scrie. Ca fulgerul merse din gură în gură întrebarea: »Stie învățătorul să scrie?»

O deputațiune de zileri merse la oficiolatul din Goldberg și ceru un învățător, carele se știe ceteri și scrie. Au rămas înse cu cererea, de oare ce când căpitanul oficiolatului îi apostrofă cu întrebarea: »De

unde știți voi că învățătorul vostru nu știe ceteri și scrie?» ei steteră bleođiți și se-intoarseră acasă, cu lucrul neisprăvit.

Până atunci învățătorul se bucură de oarecare autoritate înaintea sătenilor; pe lângă foarfeci el avea și o limbă ascuțită; el era unicul din comună, carele a fost în Güstrow (3 miluri departe de S-f), așa dar a văzut lumea. Acum însă el simța, că dă îndărăpt, fiindcă auzia prea adeseori aluziuni fine, pe cari nu le putea înțelege pe dos, și astfel el își făcea planuri, cum să se ridice iarăși la suprafață.

Deși curtea forestierului era despărțită de comună, totuși întrebarea: »Stie învățătorul scrie?» veni și la noi în desbatere. Eu țineam cu cei cari se îndoiău, forestierul însă declară că acela desigur trebuia să știe a scrie, de oarece parochul H-r din din P-n, președintele școlastic, i-a dat un atestat bun.

Deslegarea marei întrebări ne-a dat o însuși învățătorul, într'un mod de tot comic. El mergea adese-ori la orașelul Goldberg, adună de pe acolo știri despre resbel și alte noutăți, de cari prin anii 1848/9 erau destule, iar când se întorcea sara în sat, își chema vecinii și dintr'o gazetă ce și-o ținea înainte, citea toate acele noutăți. Aceasta impuse — el câștigă ascultători și prietini.

Mergând el odată la Goldberg și întrebând, ca de obicei, la poștă, dacă nu sunt scrisori pentru forestierul N-e, poștarul îi spuse, că afară de epistolele forestierului se află una de-a lui. O scrisoare pentru el! L'au apucat amețelile. Pentru prima-oară în viața sa a căpătat el o scrisoare. Nu era mirare, dacă ardea de dorința, să-i cunoască cuprinsul. Alergă deei într'un suflet la cel mai fiecar prieten al său, calfa de prăvălie, carele nu numai îi vindea cafea și zăhar, ci îi împărția și cele mai multe noutăți din jurnale. Palid de emoțiune, el îl rugă să-i cetească epistola. Acesta, un om hazliu, cetește: »Dlui învățător S-m S-f. După ce acum a isbucnit resbelul cu turcii și fiecare bărbat trebuie să apuce armele, pentru apărarea patriei, astfel învățătorul este însărcinat, a provoca pe toți zilerii și pădurarii trecuți de 21 ani, ca mâne dimineață la 9 ore să se prezenteze la casa oficiolatului din Goldberg. La din contră ei vor fi pedepsiți cu temniță pe cinci ani. Dat în Goldberg etc.»

Ș. ascultă cu încredere și-și gândește: »Așteptați numai, blăstămaților, că v'o coc eu«. El se informă repede, ce fel de om este turcul, și unde locuiește. Calfa îi dete să înțeleagă, că turcul ar fi cel mai crud dintre toți sălbaticii. Că pupază pe colac îi mai arată și un chip carele reprezintă în culori vii pe un demon turcesc. Acum nu-l mai țineau picioarele; cu pași gigantici grăbi cătră casă, unde spuse că răsborul a isbucnit, și scoțând scrisoarea din buzunar, le ceteri țaranilor numiți provocarea categorică a oficiolatului din Goldberg.

În dimineața următoare, când am fost chiar isprăvit cu dejunul, învățătorul intră, cu niște pași cumpătați, în curtea forestierului. După ce dete binețe, inmanua scrierile și începă a sonda, dacă știm deja ceva despre resbel. »Ei, dle forestier, ce gândești despre lucrul acesta?»

»Care lucru?»

»Care! Resbelul!»

»Oh, resbelul a trecut!»

»De unde, doară numai eri a început; ei, dar după cum văd, și voastră n'ați auzit nimic! Eu înțeleg resbelul cu turcii.»

»Prostii — cine și-a mai vârit și minciunile aceste în cap?»

»Domnule forestier, te stimez foarte mult, însă astfel de insulte nu-ți permit. Nu-i vina mea, dacă până acum dta n'ai auzit nimic despre lucrul acesta«. Zicând aceste, el scoasă epistola din buzunar și-și puse ochelarii. Mai smânci din umeri, apoi ne ceteri ceace i-a ceterit lui calfa de prăvălie din Goldberg. Ofențat prin risul nostru, el întrebă, că ce este aci de răs, căci doară resbelul totdeauna este un lucru serios, însă resbelul cu turcii este înspăimântător.

Înzădar m'am încercat să-l fac să înțeleagă, că cineva a trebuit să-mi scrie acea epistolă numai ca să-l prostească, și că turcul este un om slab și bolnav, carele nici nu să gândește la resbel.

»Ce vorbești, dle candidat, ai văzut dta vre-un turc?»

»Ba nu.»

»Eu însă l'am văzut«, zise el cu mândrie, întorcându-se iarăși cătră forestier. »Arc păr negru ca rășina, mustață lungă răsucită; de-asupra capului său învârte o sabie strîmbă, și cască, o gură mare, mare.»

Zicând aceste, el însuși căscă gura, arătându-și dinții și învârtind de-asupra capului său sabia cea închipuită.

Forestierul se tăvălea de răs; eu eram aproape să mă înadușesc. Scena aceea a fost așa de reușită, încât nici odată nu voiu uita-o. După ce m'am mai liniștit, am rugat pe învățător să ocupe loc și să-mi arete epistola. Aceasta suna: »Iubite cumnate, deși n'ai avut voie, eu totuși am mers la America, și am luat și nevasta cu mine. Eu locuiesc în — — și ca se vezi că toate sunt adevărate, ce-ți scriu, aci alătur și biletul de vapor. Al tău etc.»

La primile cuvinte învățătorul sări în sus. Fără nici o vorbă, palid și încremenit stetea înaintea noastră, o splendoare apusă, secretul vieții sale era descoperit. După câteva fleacuri zădarnice el mărturisi că nu știe nici ceteri nici scrie; numai înrebările tipărite cu litere mari din catechism le știă pe de a rostul, încă de pe când era copil. Înzădar se rugă el, se fie cruțat. Forestierul își esprima speranța, că doară n'a trimis cumva pe zileri la Goldberg.

»Ah, dle forestier«, zise el lamentând, »de vre-o jumătate de ceas ci toți sunt pe drum«. Cu aceste el și dăvâlă afară și în fugă mare atergă după zileri. După două ore îi aduse triumfând înapoi. Le-a spus că au sosit alte știri, și că resbelul e sfârșit.

După ce au aflat adevărata stare a lucrului, mai târziu zilerii au cerut iarăși alt învățător. Oficiolatul se adresă acum cătră președintele școlastic, parochul H-r în P-n. Acesta însă, deși i-am povestit pățania de mai sus, raportă oficiolatului, că învățătorul S. din S-f posedă cunoștințe destule, pentru a putea conduce o școală poporală.

Ei, și știți rezultatul? Învățătorul a rămas învățător, și probabil mai e și acum, cel puțin n'am auzit să fi murit.

H. St. in Troy (America).

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAŢ.

(Continuare.)

ACTUL III.

Tabloul I.

La Drul Bordier. Un salon elegant.

Scena I.

Drul Bellecroix șede, apoi Vatrât.

Vatrât: (intră): Doctor la doctor! Ce faci aci dle doctor?

Bellecroix: Să pare că dna Bordier nu să află bine. Bordier m'a chemat. Și pe Dvoastră die președinte al Comitetului electoral, politica v'a adus aci? Firește, nu peste mult să pornesc alegerile.

Vatrât: Bordier mă neliniștește. El n'are destulă prudentă. Afacerea aceasta cu preotul din Glandieu a devenit o afacere politică, el își arată atât de pe față simpatiile sale față de acuzat, încât este pe cale a-și compromite candidatura. Aceasta nu merge așa. Oh! nici de cum!

Scena II.

Aceași Bordier.

Bordier: Bună ziua Bellecroix! Bună ziua Vatrât! (Cătră Bellecroix): Iubite confrate starea femeii mele, începe a mă neliniști serios. Ea a devenit pradă unei stări de atonie generală, care crește, crește, fără a o putea împedeca. (Arată cătră o ușă). Ea te așteaptă. Binevoiește a o examina și apoi fără a retăcea, spune-mi, pe cum se cuvine între medic și medic.

Scena III.

Vatrât, Bordier.

Bordier: Ei bine Vatrât! Ce să svonește?

Vatrât: Iubite! Tu știi așa de bine ca și mine, că în circumscripția noastră alegerea să va face cu o majoritate de 5—600 voturi și după cum acestea voturi vor cădea în dreapta ori în stânga, vom fi învingători. Dar cu alarma, ce a făcut'o afacerea aceasta a preotului din Glandieu în district, totul va depinde dela rezultatul procesului. Dacă îl achită, adversarii nostri vor striga că-s persecutați, și aceasta va influența 5—600 voturi. Dacă-l condamnă, ei vor fi zdrobiți, și succesul nostru e sigur. Între atari condițiuni ce dracu faci pași așa aparenti în favorul acuzatului? Preoții aceștia sunt tari! Poate că fără a vrea, ai ajuns sub influința lor. Eu te fac atent, la aceasta, căci ești susținat.

Bordier: Ce ridicul!

Vatrât: Eu nu vorbesc lucruri ridicule, lucrul e serios.

Bordier: Eu, în mâinile preoților? Uită-te la mine Vatrât și nu râde.

Vatrât: Eu chiar nu râd! Când te ocupi cu acest preot, lucrul evident în contra interesului Dtale, și ce să cugete oamenii?

Bordier: Dacă Dta nu vrei să râzi, voi râde eu singur. Mie îmi spui acestea Vatrât? mie, căruia cel dintâiu lucru în

Cameră — noi am vorbit de o sută de ori despre aceasta — îmi va fi să pretind ca să se designeze Revoluțiunea, ca un sistem de credință, care este capabil întru toate să corăspundă problemelor conștiinții. Eu voi lua inițiativa, de a pune Revoluțiunea în fața Creștinismului, ca pe o doctrină nouă, destinată a cuprinde locul unei doctrine căzute. Și dta întrebă că, că eu m'am făcut pretin al bisericii? Recunoaște că aceasta este ridicol.

Vatrât: Posibil! Dar dacă ai așa idei, pentru ce te ocupi cu acest preot?

Bordier: Ah! Așa! Oare nu trebuie să ajutorăm pe toți oamenii? Dacă ai observă pe preotul din Glandieu că să luptă cu undele în mijlocul răului, ai mai sta la îndoială ca să nu-i sari într'ajutor?

Vatrât: Acesta este alt lucru.

Bordier: Acesta este acurat același lucru. Acest brav Pioux este pe cale de a să ineca, el este om, mai mult, este amicul meu cel mai plăcut din tinerețe, ascultă Vatrât! Și eu sum convins, că el este nevinovat. Cum vrei tu, ca eu să fiu nepăsător față de nenorocirea lui?

Vatrât: Dar eu nu vreau nimica alta, decât succesul Dtale. Pentru aceasta am venit să te fac atent. Când ești candidat, cel de întâiu lucru, pe care îl ai de făcut, este, ca să nu perzi pe alegători. Massa nu deschilnește. Dacă Dta nu ești pentru preoți, atunci fi consecuent cu Dta însuși, nu te ocupa cu acest preot.

Bordier: Tocmai pentruca să fiu consecuent cu mine însumi mă ocup cu el. Revoluțiunea noastră, cu zelul înfăcărat de reforme și de progres, care zel, nu se va stânge până atunci, până când va mai fi în lume o nedreptate ori vre-o durere de delăturat dela semenii nostri: este ea altceva, decât o mișcare nemărginită de compătimitate și de fragezime? Este fidel acel revoluționar, care nu să silește să fie drept și bun?...

Vatrât: Toate acestea sunt prea bune, prea frumoase... în teorie, dar la dracul, să nu ne uităm de praxă. De ce e vorbă acum? De a ști cine va fi deputat în circumscripțiunea noastră. Dacă lași să învingă reacționarii, oare aceasta progresa-va realizarea ideii D.ale?

Bordier: Și dacă-mi reneg convingerea, aceasta va avansa mai bine acestea idei? Nu, pretine! Cine urmează ideile sale, nu le pune de o parte, ci din contră le practică cu toată ocaziunea, ca în fața tuturor să probeze superioritatea lor.

Vatrât: Fiindcă te încăpăținezi eu îți voi spune totul. Chiar în Comitetul nostru se clătina încrederea în Dta, încep a Te abandona.

Bordier: Ei! lasă! Io-s un optimist înrădăcinat, Dta nu mă vei putea face nici-odată să cred aceea, că generositatea poate să fie privită de scădere de cătră oamenii cei bravi. Când va sosl momentul, eu voi merge și mă voi rectifica înaintea amicilor nostri, și vei vedea că ei vor face ca și Dta Vatrât: îmi vor da dreptul.

Scena IV.

Aceași, Bellecroix, Dna Bordier.

Bellecroix: (intră): Iubite confrate, iată aci e opiniunea mea sinceră. Dacă are ceva dna Bordier, asta nu poate să fie decât mo-

ralul. Apoi aceasta este treaba bărbatului, nu a medicului.

Bordier: Mulțămesc foarte, Bellecroix. (Bellecroix și Vatrât se retrag).

Bellecroix: (înaintea ușii): Ei cum a mers cu politica?

Vatrât: Nu poți ajunge cu el la nimic.

Scena V.

Bordier, Dna Bordier.

Dna Bordier: Spune-mi, ești liniștit?

Bordier: Cum aș fi liniștit, când eu nu ajung la aceea, ca să știu de ce suferi tu? Într'un cas precis, putem cel puțin aplica remediul, dar ce să faci față cu un rău necunoscut? Bellecroix vorbește de morb sufletesc adecă de moral... Într'adevăr, ai tu ceva de a ascunde față de mine?

Dna Bordier: Ce aș putea ascunde?

Bordier: Dacă aș ști, atunci n'aș întreba. Să vedem, nu sum eu în stare a precepe totul, și prin urmare nu-mi poți tu spune tot, ce ai? Doar nu ești sigură de devotamentul meu? Ți-a părut rău vr'odată, că ai primit sfaturile mele? Cui altuia te-ai încrede, dacă nu mie? Nu simțești tu, că pentru mine nu poate fi nimic mai penibil decât rezerva ta? Eu aș dori să te vindec, dar ajută-mi, explică-mi ce ai? De câteva săptămâni cu deosebire, tu ești de tot serioasă și preocupată, adevărat?

Dna Bordier: Așa este!

Bordier: Tu reauă, mă lași să mă consum cu neliniștea, în loc de a recurge îndată la mine, ca la sprijinitorul natural (El o îmbrățează) Vorbește iute.

Dna Bordier: N'ai observat că Dna Villereux a venit de m'a cercetat adeseori în timpul din urmă?

Bordier: Nu, voi sunteți în legătură din copilărie și totdeauna a-ți fost împreună. Ea vine și merge, eu n'am băgat de samă asta.

Dna Bordier: Ea se află într'o pozițiune critică și noi nu aflăm mod de scăpare. Pentru aceasta apar atât de turmentată.

Bordier: De oare-ce îmi vorbești, cred că îmi vei spune totul. De ce e dară vorbă?

Dna Bordier: Un secret îngreunează sufletul ei, un secret pe care nu-l mai poate ascunde. Ca fată tinăra a fost sedusă de fratele preotului Pioux și a avut un copil care a murit de curând. Ca să poată comunica cu acest prunc, pe timpul cât a fost morbos ea s'a adresat la preotul.

Bordier: Ce? Dna Villereux cu fața sa deschisă și sinceră? Cu acest trecut a mers după un om onest? Și nu s'a desgustat să mințască în toată ziua, pentruca să ascundă aceasta? Ce infamie!

Dna Bordier: Ah! Dacă ai ști tu, câte suferințe a ascuns ea sub masca aceasta, ca să nu fie deosebită de alte femei, tu ai compătimit-o! Închipește-ți o fată tinăra, ne destoinică de aș da samă de însămnătatea actelor sale, plină de rușine și muștrată de conștiință, îngrozită de viitor, pierdută, care n'are alt consiliu decât cel al părinților săi, care neputând afla o deslegare mai bună, fi poruncesc, ca pentruca să facă destul datorinții față de dânsii, să se mărite fără de a spune ceva. Ea se mărită și în fine ce poate face? Pentru ea este într'o formă de funestă tăcerea ca și descoperirea. Neștiind astfel ce să facă, ea se încredințază sortii și trăește mai departe. Însă ce trai! Fără liniște și fără securitate!

Bordier: Și după o comedie atât de lungă, ce s'a întâmplat?

Dna Bordier: Aceasta este întâlnirea cu o damă, despre care vorbesc scrisorile anonime a lui Fenaille. El a fost la ea în sara crimei, și aceasta este o probă neres- turnabilă, că nu el este asasinul.

Bordier: Ce-mi spui? În cazul acesta, amicul nostru este mântuit. Ah! tremur de bucurie! Dar pentru ce n'ai înștiințat justiția înainte de aceasta?

Dna Bordier: Ea spera că preotul se va desvinovăți fără a avea lipsă de mărturisirea ei. Din aceasta însă n'a fost nimica și mâne se va prezenta înaintea curții cu jurați, și închipseșteți acum, în ce alternativă înfricoșată a ajuns.

Bordier: Ce alternativă? Ea poate proba că Pioux este nevinovat, ea n'are decât să spună aceasta jurilor.

Dna Bordier: Ah! Dacă n'ar trebui să fie cu considerare la alt lucru... Căci ea își stimează bărbatul, ea îl iubește, da, ea îl iubește, nefericita! Și dacă ar voi să mărturisască, atunci trebuie să-i descopere, că l'a înșelat când s'a măritat și că toată viața lor comună, n'a fost decât o minciună lungă; trebuie să-și strice cu mâinile proprii reputațiunea, să renunțe la respectul copiilor săi. Atâtea calamități intrunite, oare nu sunt în stare să umple de fiori chiar și o inimă mai energică decât aceea a unei femei?

Bordier: Ori cum va fi, nu trebuie să mai steie la îndoială. Este deja de ajuns, că a lăsat pe Pioux să indure suferințe de atâtea săptămâni.

Dna Bordier: Tu cugeți numai la Pioux, dar cugetă-te și la Villereaux.

Bordier: La Villereaux?

Dna Bordier: Da! El n'a comis nimica, el nu merită să fie nefericit. Și îndată ce femeia să se acuză publice, ce viață va mai avea după un asemenea scandal? Prin aceasta își strică fericirea casnică, și nu va încungiura nici batjocura pe care opiniunea publică o dă oamenilor înșelați. Toate planurile lui cu privire la viitor, sunt nimicite. Și deși e nevinovat, totuș se vede atins în simțeminte și interese.

Bordier: Asta este adevărat! Oh! nefericita! Ori ce face de aci înainte, se cere jertfă dela ea.

Dna Bordier: Tu pricepi acum torturele ei; îndoiala și poziția imposibilă de a se reculege! Ori ce face, face rău, dar ce se face? nu se poate decide... nu știe, noi nu știm... A lăsa să osândească pe preot este horibil! A zdrobi existența bărbatului e horibil! Ce să aleagă?

Bordier: Tu într'adevăr nu exagerezi, situațiunea ei, este fioroasă aievea.

Dna Bordier: Villereaux este ambițios, ca să încungiure un scandal, care i-ar ruina toate ambițiunile sale, este foarte posibil ca el să-și oprească femeia ca să mărturisască. Când cugetă la aceasta, ea își zice, că poate era mai bine dacă continua să ascundă totul și să lase să facă Dumnezeu, ce va vrea.

Bordier: Ea n'are drept la aceasta.

Dna Bordier: Dacă Villereau, nu-i permite ca să destăinuiească, atunci pentru ce să-i facă o descoperire în urma căreia, fără nici un folos ar suferi toți, ea, el și pruncii lor?

Bordier: A presupune așa ceva, nu se poate. A-și perde reputațiunea, ar fi un

rău pentru Villereau, dar a lăsa să fie condamnat un nevinovat, ar fi o crimă. Oamenii bravi, nu comit crima, pentru că să încunjure raul! Villereau nu numai că nu o va opri, ci va porunci femeii sale ca să vorbească.

Dna Bordier: Dacă ea, ar fi sigură despre aceasta, nu ar întârzia un moment, de a să arunce la picioarele lui.

Bordier: După 16 ani de viață împreună să mai îndoiește despre onestitatea bărbatului său?

Dna Bordier: Oh! nu! Ea totdeauna l'a cunoscut de bun și cu considerație față de ea... Dar aceasta a fost între circumstanțele ordinare ale vieții. În față cu un act de abnegațiune atât de excepțional și atât de penibil, fi-va el tot același? Eu aș dori să te fac să cunoști strămoșia în care să afli. La noi femeile iubirea și pietatea provin din credința în Dumnezeu, însă el este bărbat, ca și tine, ca și toți bărbații de astăzi.

Bordier: Ei și apoi?

Dna Bordier: Noi nu știm, la cari simțeminte ale voastre să apelăm în cazuri atât de grave.

Bordier: La bunătate, aceasta este de ajuns. — Credința noastră, că omul are drept la fericire în viața prezentă și care ne arată uricioase toate suferințele deapropelui, este de altmintrelea un sentiment mai subtil, mai eficace și mai puternic decât caritatea voastră. Dacă voi nu v'ați mângâni lectura numai la cărțile voastre de rugăciuni, voi a-ți ști că umanitatea de astăzi, poate face infinit mai mult, ca cea de altădată.

Dna Bordier: După ce nu este speranță, de a fi recompensat cândva, pentru ce să-și sacrifice Villereau interesele pentru un străin?

Bordier: Pentru ce? pentru că să facă destul conștiinții sale! Noi credem că este rău să sufere oamenii și pentru aceea ori ce ne-ar costa, noi nu putem să-i lăsăm să sufere.

Dna Bordier: Așa dară, dacă tu ai fi în locul lui Villereau, ai porunci femeii tale să vorbească?

Bordier: Cred că nu te îndoiești despre aceasta.

Dna Bordier: (îngenunche): Oh! fi bun până în capăt! Femeia mizerabilă, despre care ți-am povestit, nu e este Dna Villereau, aceasta sum eu!

Bordier: Tu-ți petreci supunându-mă la probă?

Dna Bordier: Hei durere! Întristarea mea, sănătatea mea sdruncinată, tot ce tu nu ți-ai putut explica în mine, nu ți devin clare acum dintr'o dată? Tu vezi disperarea mea, eu sum aceea!

Bordier: Tu ești Martho! Tu pe care între femei, te-am stimat mai mult decât pe toate. Tu ești aceea, care ai înșelat pe bărbatul tău, care s'a încrezut în mod naiv în sinceritatea ta! Tu ești cea, care ai ascuns atât de îndelungat lucrul? Oh! de aci înainte cui voi mai crede? Ce mă voi face? Totul îmi va apărea minciună și perfidie.

Dna Bordier: Eu nu-mi voi ierta nici odată, că am ascuns fapta mea de tine, eu nu sperez, că tu-mi vei ierta. Dar apoi cugetă, că dacă ți-am mințit trecutul meu, eu nu te-am înșelat în promisiunile ce ți

le-am făcut după căsătorie; m'am străduit să fiu o femeie ireproșabilă, m'am străduit pe cât mi-a fost cu putință să-ți fac viața casnică fericită, și am crescut cât am putut mai bine pruncii tăi. E de două ori nefericită femeia aceea, care nu poate fi fericită în mijlocul tuturor elementelor de fericire. Oare cănta mea cea îndelungată, nu-mi va aduce scăpare? (Tăcere). Eu te rog, zi-mi ceva, tăcerea ta mă înfioară.

Bordier: Mi-ai prezis toate mai înainte. Fericirea mea, stima mea, proiectele mele pentru viitor, toate se ruinează, dintr'o singură lovitură, cu viața mea s'a gătat. Ce pot zice de făuritorul acestui desastru?

Dna Bordier: (prinzindu-l de mâni). Gândul, că ți faci rău, acesta este, care m'a reținut, și baremi de aș fi continuat a tăcea?

Bordier: Oh! nu, Oh! nu. A trebuit să vorbești. Pe minciună nu se poate edifica nimica bun. Dar eu sum zdrobit. În ori ce durere este ceva natural, peste care nu ne putem stăpâni (o respinge cu blândețe). Depărtează-te, contactul cu tine îmi este penibil (Ea să scoală. El cu capul în mâni meditează puțin, apoi sună clopoțelul. Cătră servitorul, care intră): Adu-mi pălăria și pardisiul.

Dna Bordier: Îmi promiți că vei rămânea acasă?

Bordier: Dute, vezi-ți de copii.

Dna Bordier: Dar te văd atât de nefericit. Ce vrei să faci?

Bordier: Doar crezi că eu voi lăsa să condamne pe amicul meu? Eu mă duc să rog pe președintele curții, să te înscrie în numărul martorilor desculpători.

Tabloul II.

Curtea cu jurați. La stânga juizi. Înaintea lor servitorul de judecătorie. În fond la stânga pe o estradă procurorul general al Republicii. În mijloc președintele curții și doi juzi. La dreapta grefierul. La dreapta estradei avocatul apărător și în dreptul lui acusatul între doi gendarmi. De această parte înaintea scenii banca presii, care este separată de cea a acusatului prin o intrare mică. Înaintea estradei masa cu corpus delicti, pe ea o revereandă și o păreche de păpuși. Înaintea acestei mese, bara martorilor. În planul întâi, la dreapta și la stânga, bănci pentru martori și pentru public. Pe părete în fund un tablou reprezentând pe Christ.

Scena I.

Președintele curții, juzii, procurorul Republicii, Grefierul, jurații, preotul, Avocatul său. Primul și al 2-lea Ziarist. Alți ziaristi.

Pe banca martorilor Michaud, Francisca, Jeanette. La ridicarea cortinii, Președintele frunzărește printre hârtii, căutând ceva.

I-ul Ziarist: Eu nu cred că va fi o condamnare la moarte.

Al doilea Ziarist: Ho! ho! Președintele fără intențiune, îl strânge dinapoi, Juriul nu este bine dispus pentru preoți. Apoi a nega totul, cum face el este o stupiditate. Nu e mirare dacă îl vor înfunda.

Avocatul: (cătră preot) Lista martorilor contra este gata.

Președintele: Acusatule! mai înainte de a trece la ascultarea martorilor pro, nu ai de făcut nici o observațiune la depozițiunile, ce le-am auzit?

Preotul: (seridică). S'a cercetat viața mea și nu s'a descoperit altceva decât dorința de a face bine. Tot trecutul meu strigă, că eu nu-s asasin, dar eu cred, că acestea femei, cari cred că m'au recunoscut în apropierea casei cu crima, scena cu reproșurile ce i-le-am făcut lui Fena ille, acesti păpuși

această reverență, toate acestea, la persoane, cari mă cunosc, pot naște opinii contrare. Căci martorii ascultați mă cunosc, ei când fuzionează câte unul, nu-și dau samă de consecvențele, ce să pot trage din fasiunile lor, dacă să combinează laolaltă. De sigur nici unul din ei n'a voit să zică, că eu-s vinovat. Asta n'au avut-o în gând, ei știu, că eu is om onest. Dle Președinte! aleargă într'ajutorul unui nefericit, care combate o greșală înfricoșată, eu vă rog întrebați-i din nou.

Președintele: Eu nu-i pot chema la bară, decât pentru întrebări precise. Cari sunt acelea întrebări, cari doriți să le pun?

Preotul: Oh! regret, nu știu nici eu însumi. Întrebați-i... Întrebați-i... Adevărul.

Președintele: Eu nu numai că i-am întrebat adevărul, dar i-am jurat ca să spună adevărul.

Preotul: Întrebați-i, vă conjur... dacă dacă mă cred pe mine de asasin... dacă, mă țin vrednic să fiu condamnat.

Președintele: Ședeți, noi vom asculta martorii favorabili. Să vină în lăuntru doctorul Bordier.

Preotul: (recade pe scaun). Oh! Să fii legat, să nu poți zice un singur cuvânt și să nu poți vorbi! Va trebui așa dară să mor ca un criminal?

Scena II.

Aceasi, Bordier la bară.

Președintele: Numele, pronumele, etatea, și profesiunea?

Bordier: Ioan Carol Bordier de 45 ani, medic.

Președintele: Se jori, că vei spune adevărul, numai adevărul.

Bordier: Eu am fost chemat la Glandieu în ziua de după crimă ca se fac constatările medicali. Observările mele sunt însemnate în raportul despre care Curtea a luat cunoștință. Sara am fost la cină la preotul Pioux, care este amicul meu din tinerețe. Recercările justiției au stabilit, că până la acușatiunea, a cărei obiect este el: portarea i-a fost exemplară. Eu mărturisesc că acea sară am aflat pre preotul Pioux chiar așa cum l'am văzut totdeauna, ocupat cu afacerile îndatinate, aducând înainte obiecte de discursiuni de acelea, asupra cărora îi placea a discuta cu mine, cu un cuvânt fără nice o urmă de preocupare personală. Cu asemenea sânge rece, ar fi extraordinar și la un scelerat însemnat, dar nice decum nu se poate închipui la un om onest când scapă dintr'o crasă așa mare. Asta va fi de ajuns pentru a dovedi, că amicul meu e nevinovat,

Președintele: Nu ai de zis nimic mai mult?

Bordier: Observ, că femeia mea va veni și va descoperi fapte, cari nu vor lăsa nice o îndoială cu privire la nevinovăția preotului Pioux (Se întoarce către preot). Ea va spune totul.

Preotul: (Cu o exclamațiune de bucurie și de surprindere). Totul?

Bordier: Totul!

Preotul: (iute cugetându-se). Totul! Dar apoi reputațiunea sa, onoarea ta, acea a fiilor tei? . . . Bordier!

Bordier: Președintele jură pe martori ca se spună adevărul. Da! adevărul, toată lumea îl va afla. Și eu țin se declarez, că

aceasta este cu deplinul meu consimțământ, că femeia mea aduce azi fasiunile sale. (Bordier se așază pe banca martorilor).

Președintele: Chiețați înăuntru pe dna Bordier.

Scena III.

Aceasi, dna Bordier la bară.

Președintele: Numele, pronumele, etatea, ocupațiunea?

Dna Bordier: (tare încet). Martha Angela Fougeraie măritată Bordier, de 32 ani, fără profesiune.

Președintele: Binevoți a vorbi mai tare doamnă, ca să poată azi domnii jurați. Jurați că veți spune numai adevărul.

Dna Bordier: Jur!

Președintele: Binevoiește a spune ce ști despre afacerea aceasta.

Dna Bordier: Domnul preot este foarte nobil la inimă, dacă el n'a spus unde a fost când a fost omorât taica Feuaille, asta a fost pentru că n'a voit să tradeze încrederea, ce mi-am pus în el. El a fost la mine atunci el n'a putut fi asasinul.

Preotul: Iată adevărul, pe care eu nu m'am simțit îndreptățit să-l spun. (Sensațiune vie între ascultători).

Primul Ziarist: Ca scena de teatru, aceasta este adevărată scenă de teatru. Omul acesta totdeauna mi-a făcut impresiunea de nevinovat.

Președintele: Vă rog de tăcere (lacrima încetează. Cătră Dna Bordier). Pentru ce n'ai descoperit aceasta înainte Iustitiei?

Dna Bordier: Aceasta m'ar fi adus la cea mai penibilă umilire, ce poate să ajungă pe o femeie. Eu am sperat până în momentul din urmă că mă voi putea cruța de acesta destăinuire.

Președintele: Pentru ce a fost acușatul la Dta?

Dna Bordier: Este indispensabil, ca să intru în amenunțe? Asta ar fi pentru mine de tot dureros.

Președintele: Soartea acușatului poate să depindă dela fasiunea dtale. Este deci necesar, ca să răspunzi la întrebările mele. Pentru ce sa întâlnit acușatul cu Dta?

Dna Bordier: Dnul preot avea de a face cu un prunc, pe care eu l'am avut dela fratele său înainte de a mă mărita și care a murit de curând.

Președintele: În ce loc v'ați întâlnit?

Dna Bordier: La răspântia din Musy.

Președintele: Unde este aceasta răspântie?

Dna Bordier: Un punct situat la 1/2 oară dela Glandieu. Noi avom o fermă aci în apropiere. Eu m'am dus acolo și sara sub pretextul preumblării m'am întâlnit cu dl preot.

Președintele: Dar pentru ce, o atât de extraordinară precauțiune?

Dna Bordier: Bărbatul meu nu știa de fapta mea. Îngrigiorarea față de pruncul meu m'a silit mai de multeori la astfel de proceduri, întradevăr neîndatinate. Era pedeapsa nesincerității mele, că nu puteam face altcum.

Președintele: Erau dese întâlnirile acestea cu acușatul?

Dna Bordier: Noi am avut de toate patru într'un an.

Președintele: Fenaille n'a cunoscut vre una din ele?

Dna Bordier: Dle Președinte! De oare ce acum să știe unde a fost dl preot, toate

acestea întrebări sunt fără de folos. Pe umanitate! na-ți putea scurta?

Președintele: Regret, sum silit să insist. . . Fenaille avut'o cunoștință de o întâlnire a Dvoastre?

Dna Bordier: Da! Dle președinte!

Președintele: A doua, pentru care Fenaille ve amenința cu denunțare la poliție, de bnnă samă, v'a adus în mare confusiune Bărbatul dtale prin aceasta ar fi putut afla, aceea, ce ascundeai de el; și dta a trebuit se te temi de scandal. Nu s'a făcut convenirea pentruca se consultezi asupra acestui lucru peacuzat, când i-ai cerut aceasta din urmă convenire?

Dna Bordier: Într'adevăr pentru aceea

Președintele: Câte oare au putut fi, când v'ați despărțit?

Dna Bordier: Au putut fi cam 10 oare.

Președintele: Poteti se va retrageți.

Preotul: Doamnă, curagiul pe care l'ați aretat este sublim. Contați la recunoștința vecinică a nefericitului pentru care nu te-ai înfricat a spune totul. (Stringe mâna avocatului cu însuflețire) Ah! Domnule, acum pledoaruli dtale va fi ușor.

Advocatul: Bagă de samă, încă nu s'a terminat.

(Va urma).

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

Via Cappuccini 4.

de importațiune și espedițiune în bale și lazi originale prin calea ferată, așa și în *Colete postale de 5 k.* libăr de vamă și francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud și hăcănne, cu specialitate de cafeuri, teiuri și rumori din calitățile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2-50	12-50
Portorico, cafea foarte cercetată și bnnă	2-90	14-50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3-60	18-—
Cuba, fină	3-—	15-—
» mai fină	3-20	16-—
» de tot fină	3-50	17-50
» Specialitate	3-70	18-60
» Perl (mărgelată)	3-20	16-—
Ceylon	3-50	17-50
Goldjava (java aurie)	3-40	17-—

Tea:

	1/4 Klo	1/2 Klo
Pecco congo	2-30	4-15
Ceylon	2-35	4-25
Souchong	2-40	4-35
Mandarin	2-70	4-95
Family Tea	3-—	6-—
Russian Melang	4-—	8-—
Five o'clock	5-—	10-—

Rum, Cognac și Vinuri spaniole:

	Sticla	0.7 l.	3-70
Rum Iamaica	»	0.7 l.	3-—
» de Brasilia	»	0.7 l.	2-40
» » Tea	»	0.7 l.	8-—
Cognac adevărat francez	»	0.7 l.	4-—
» marcă Iulien	»	0.7 l.	4-50
Malaga sect, vin spaniol adevărat	»	0.7 l.	4-50
Madeira Dry	»	0.7 l.	5-—
Sherry Old	»	0.7 l.	6-—
Vinho do Porto	»	0.7 l.	6-—

Mai puțin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi și diverse)

Portocale 5 Klo corfa	2-80
Smochine de Smirna 1 Klo	1-—
Dateln presate în cutii 1 Klo	2-50
Struguri de malaga 1 Klo	2-60

☉ Preț curent detaliat franco și gratis. ☉

Prețurile sunt în Coroane.

(2) 1-?

TELEGRAMĂ!

„Nou Etablissement“

Un deposit de tot **soiul de vesminte** pentru **domni și doamne**, făcut din cele mai bune stofe și după croiala cea mai modernă, cea mai cu gust, și cea mai trainică.

Fiecare, care voințe să cruce să caute a se convinge despre prețurile foarte moderate și despre trănicia marfei.

☉ **Cu bani puțini marfă bună** ☉

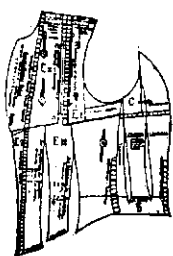
trimite numai

Hala Vineză de vânzare
din Medieș (Medgyes)

strada Farkas Nr. 1.

(lângă Farmacia Folberth).

(44) 6-6

marca fabricel

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își pôte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

== talia sa după orî ce modă ==

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie. și poșede nenumărate scrisori de recunoștință.

Isi are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

*** Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat. ***

== Se caută agenți ==

== Prospecte să trimit la cerere gratis ==

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (22-52)

Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminariaală.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa . . .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Vișuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu . . .	2.—
Geniū pustiū, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2:50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1:25
Novele A. Brătescu-Voinesci	1:50
Liter. pop. Eminescu.	1:50
Clocoii N. Filimon	1:50
Legende și basme Ispirescu.	1:50
Povești, I. Creangă	1:50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1:50
Vatra Părăsită Slavici	2.—
Din Bătrâni	2:50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru	
Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dia-	
lectul Sicilian, de Alesiu Viciu . . .	1.60
Ierarhia Românilor din Ardeal și	
Ungaria de Dr. Augustin Bunca, Prețul	
3 coroane.	

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

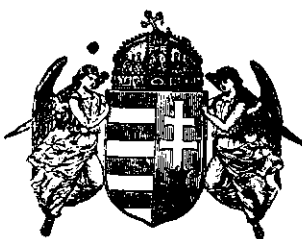
La espozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniū Novotny

== în Timișóra-Fabrie ==

(22) 18-52

dată ce clopotele sint bătute de o lature prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

== clopotele găurite ==

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provădute în partea superióră — ca violina — cu găuril după figura S și pentru aceea aū un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminosă, de cât cele de sistem vechiū, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiū. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouē, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armoniöse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în orî ce parte, în

Preț-curanturil ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de oșe, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerii de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârșiturile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ru ssice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Tóte fórtne. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar in Szászváros, iskola tér 41.
47 (2-10)

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetica

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), **insomnie** vijeirea urechilor, **auzirea grea**, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, **durere de dinți**, durere de cap, impotență, **influență**, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă in timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, **cercați aparatul meu**; sum convins despre **sigurul meu aparat.**

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morhuri vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morhuri mai ușore.

Spediția centrală de vnzare îl trimite in țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (29-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de lort.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimit in tota lumea renumita și de tota lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 eutițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, lilie, viole, resedă, jasmín, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

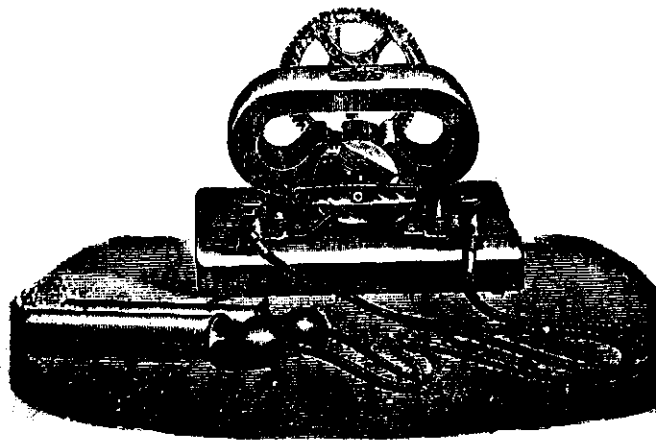
ESTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre intru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari sufer de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor“

— Aparat de electricitate, renoiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care. —

fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.